

עליונים ששנו ותחתונים עליו, בקבלת תורה הכתובה מסיני

תאָר פּלָה

מאת הגה"ח
רבי אברהם מרדכי אלטר שליט"א

ב

עבודת קישוטי כלה בליל שבועות
גילוי אלקות במקומות הרחוקים
שיחה בבית הכנסת האר"י בצפת

א

מנן ומאן הוא רחיק
בחג השבועות ניתן לגלות כל שנה מחדש
את הרצון שלמעלה מהשכל להשי"ת
שיעור בספר ליקוטי תורה להרב בעל התניא ז"ע
לפ"י במדבר

ד

התחדשות קבלת התורה מאירה למקומות הרחוקים
שיצטרפו אל הקדושה
ביאור פנימי בהלכות ומנהגי החג
שיעור הכנה לחג שבועות

ג

שיעור בענין אפיית שתי הלחם
ורברי הכנה לשבועות
שיעור בכיהמ"ד אהבת אהים
רחביה - ירושלים עיה"ק

ז"ל ערב חג שבועות תשפ"ז

תאָר פּלָה מאָר וְתַעֲלָה, בְּקַבְּלַת יוֹם זֶה עֲשֶׂרֶת תְּחִלָּתָם

לקבלת האימיל השבועי בדוא"ל

עם כלל השיעורים שנמסרים מדי שבוע: שיחות
לפרשת שבוע | סדרות השיעורים | שיעורי הכנה
לקראת מועדים | גליונות השבוע בספרה"ק : תורת
המניח, פרי הארץ, אור המאיר

ולכל שאלה / הערה על השיעורים ולענייני הפצה
/או לשאלות נוספות אל מו' הנה"ח רא"מ אלטר
שליט"א בחסידות ודרכי העבודה, ניתן לשלוח
לכתובת המערכת

מכון 'תורת א"ם'

tam522511@gmail.com

או בפקס - 077-3181588

עימוד ועיצוב:
"יאנה"ו"

05331.05646

תוכן הענינים

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל וגו' לגולגלותם" חיבור ההתקשרות לה' דרך השכל עם הדביקות עמו למעלה מהשכל

להבין מהו ענין נשיאת ראש 1

ראש ועולגולת בגשמיות הגוף וברוחניות הנפש 1

'אית רצון לתתא ואית רצון לעילא' 1

"נדע בשערים" - שער שיעור והשערה 1

ההכרה והדביקות בכורא היא על ידי ההעמקה וההתבוננות בכוח 1

"נדע" לשון נפעל, שהוא יתברך משפיל את עצמו להיות נדע 1

רצון התחתון - הרצון לאהוב ולירא את ה' הנמשך על ידי הדעת 2

רצון העליון - למעלה מהשגה והשכלה, נמשך מבחינת ביטול השגת כל הנבראים 2

מחלוקת הרמב"ם והמהר"ל אם ניתן לומר על הקב"ה גדר מדע 2

פשרת רבינו שרף מהתלבשות אור אין סוף בעולם האצילות ניתן לומר על ה' גדר מדע 3

ראיה גדולה לפשרת רבינו מדברי הרמב"ם עצמו 3

'על כל דבור ודבור פרוח נשמתן - הדיבור המשיך בגשמיות תשוקה להתבטל לה' 3

"אנכי ה' אלוקיך" - הקב"ה בעצמו מאור ומתפשט לכל אחד מישראל 3

מהות ועצמות הנשמה לא מתלבשת בגוף ונפש הבהמית רק זיו והארה בעלמא ממנה 4

"אשר הוצאתיך מארץ מצרים" - כל המדרגות שמתחת לכלות הנפש נקראים מצרים לגביו 4

'עשה רצונך כרצוני' - רצון התחתון, מילוי רצון האדם ברצון ה' 5

'בטל רצונך מפני רצוני' רצון העליון, העברת רצון האדם לגמרי, שיהיה רק רצון אחד לה' לבדו 5

"שאו את ראש וגו' לגולגלותם" - לקשר רצון התחתון ברצון העליון 5

"ונדעת" התקשרות ודביקות על ידי הדעת, "ונודתי" יחוד וקשר עליון למעלה מהדעת 5

בידני התורה שבעל פה מלוכש רצון העליון ממש 5

העוסק בתורה שבעל פה ממושיך אור רצון העליון על נפשו 5

בחינת כהנים המשכה כמים ובחינת לויים העלאה כאש 5

"בבחינת המשכן יקימו אותו הלויים" - הקמת המשכן ונשמות שירדו על ידי הלויים 5

גרשון - גירוש ודחיית יצר הרע מקרבנו בגבורה 5

העיקר הוא שהרע יברח מהאדם ולא רק שהאדם יברח מהרע 5

מררי - מרירות מחשבון על ימי חלדו 5

גרשון ומררי מביאים לקהת, גירוש הרע ומרירות עליו מביא לאסיפת וקיבוץ והפיכת החושך לאור 5

עבודת הכהנים לכסות את כלי הקודש בלבושים - הלבשת רצון העליון בתורה שבעל פה 5

"ולא יבאו לראות ככלע את הקודש" - עיקר התשוקה תהיה לה' לבדו ולא להתורה בלבד 5

'מִנֵּן וּמֵאֵן הוּא רְחִימֵךְ' בחג מתן תורתנו ניתן לגלות כל שנה מחדש את הרצון שלמעלה 5

מההיגיון לה' יתברך 5

עבודת קישוטי כלה בליל שבועות גילוי אלקות במקומות הרחוקים

- קישוטי השכינה תלויים בעבודתנו כו
 מקורות המנהג להיות נעורים בליל שבועות כו
 קישוטין – המשכת גילוי השכינה כבריאה כו
 עבודת הקישוטין שייכת ביותר לדורות האחרונים כה
 תבשטי כ"ד פרקי מסכת שבת כה
 הלב והנשמה שמכניסים בעבודה הם קישוטי השכינה כט
 ההתאמצות מגדילה את הקישוט כט
 נקודת ההתבטלות בהבנה כי אין בידינו כלום היא עיקר הקישוט כט
 נטילת הלב במתן תורה על ידי הקישוטין ל
 'הג הביכורים' והתפשטות האלוקות בדורות האחרונים ל
 ביכורים תוספת ועיטור, בעבודת הקישוטין ל
 פסח וספירת העומר לעומת הג השביעות לא
 התפשטות תורת הצדיקים בדורנו אנו לא
 חוקא מתוך ריחוק וקושי עולה יותר 'קישוטי השכינה' לב

שיעור בענין אפיית שתי הלחם עם לחמים אחרים ביו"ט

דברי הכנה להג שבועות

ענין שייכות כלל ישראל במלאכות סידור הפת

ולמעשה בעבודת האדם

- אפיית שתי הלחם ביום טוב לו
 הוכחה משתי הלחם כי 'ריחא מילתא' לו
 דחיית הדוכחה מכיון שאי אפשר לאפותם יחד לו
 תנור גדול אין בו ריחא אבל מועיל בו ריבוי הפת לה
 קשיית הפני מנחם' מכך שצריך לאפות אחד אחד לט
 חילוק מתי ריבוי הפת מועיל ומתי לא מועיל לט
 היתר הטפל אנב העיקר מ
 עיקר ההיתר תלוי בכונת הפעולה מ
 היתר מליחת קרבנות בשבת מ
 הקטרת קטורת בשבת יותר מהשיעור מא

מב	שתי הלחם ומלאכות אפיית הפת בעבודת ה'
מב	יגיעת האבות הכינה לנו את הדרך לקבלת התורה
מב	גלות וגאולת מצרים בבחינת זריעה וקצירה
מג	העבודה בירידת ה'מן' הפרידה את הרע מעם ישראל
מג	ביום השבת מתרוממים מחיי החולין והגשמויות
מד	נסיונות בני ישראל בכדי לבררם
מד	כח ה'אש' שבתורה והשפעתו על חיי הפרט
מד	התאחדות עם ישראל עם הרבש"ע כמועמד הר סיני
מה	תהליך יציאת מצרים עד מתן תורה שייך בעבודה של כל אחד

התחדשות קבלת התורה מאירה למקומות הרחוקים שיצטרפו אל הקדושה ביאור פנימי בהלכות ומנהגי החג

מט	עניני הכנה למתן תורה המתחדש בכל שנה
מט	'חולשא דאורחא' ושייכותו בדורינו
מט	עבודת יום ראש חודש סיון - להתגבר על 'חולשא דאורחא'
נ	הקפידה האחרונה לקראת מתן תורה
נ	התחדשות מתן תורה בכל שנה ושנה
נא	בכח התורה מצרפים את היצר הרע אל הקדושה
נא	ייחודיות יום מתן תורה בהקרבת 'שתי הלחם' חמין
נא	הרחבת גבולות הקדושה המתבטא בקרבן החמין
נא	כל עניני החולין מקבלים ביום מתן תורה הארה
נב	ביטול השפעת היצר הרע בכח התורה
נב	מקומו של 'יצרא דעבודה זרה' - בקודש הקדשים
נג	התורה נותנת בידינו להתגבר על כל כוחות היצר
נג	'תורה תבלין' נגד שבע כוחות היצר
נג	התורה מסירה את ערלת הלב ומצילה מרדת שחת
נד	גילויי אהבה על ידי קבלת התורה
נד	בהתמדת התורה מקבלים חיבור לעניני הקדושה וחולכים בדרך הישר
נה	ענין מנהגי חג השבועות להשפיע על המקומות הרחוקים
נה	'מואבי ולא מואבית' - התחדשות קבלת התורה מביא לגאולה
נו	'מעשה מרכבה' התגלה במתן תורה
נו	הלימוד בלילה - השפעת התורה במונים נמוכים
נו	מאבלי חלב מורים על קדושת עניני העולם הזה
נו	שטיחת עשבים - בכח התורה להפריח את השממה
נו	כוח ייחוד המעשים לקדושה

נח	עבודת חג השבועות בתמימות ומתוך כיסופין
נח	עבודת הגירות בחג השבועות
נח	כמה יוסף איכא בשוקא - החלקים האבדים חוזרים לקדושה
נח	קישוטי בלה נעשים באמצעות הנגעונים והכיסופין
נט	הצטרפות כל עבודות בני ישראל לעשיית הקישוטין
ס	קיום מצוות היום בתמימות וללא חשבונות
ס	בחירתו של משה רבינו - עשיית רצונו של מקום בתמימות
סא	הלימוד מהר סיני שירדה שנאה לאומות העולם
סא	שנאת האומות את העם הנבחר
סא	דרגת טהרת עם ישראל במעמד הר סיני
סב	היציאה ממתן תורה עם דברים קיימים לעולם
סב	מי ששייך לשנאת האומות שייך גם לכל עניני קבלת התורה

שיעור חסידות

בספר ליקוטי תורה

לבעל התניא זי"ע

לפרשת במדבר – הכנה למתן תורה

נמסר בישיבה גדולה פני מנחם – עיר"ק ירושלים
במסגרת השיעור השבועי חסידות על הפרשה
כ"ב אייר אור לא' במדבר תשפ"ו

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל
וג' לגולגותם"

חיבור ההתקשרות לה' דרך השכל
עם הדביקות עמו למעלה מהשכל

'מִנֵּן וּמֵאֵן הוּא רְחִימָךְ'

בחג מתן תורתנו ניתן לגלות כל

שנה מחדש את הרצון שלמעלה

מההיגיון לה' יתברך

תוכן הענינים

ג	להבין מהו ענין נשיאת ראש	ג
ג	ראש וגולגולת כגשמויות הגוף וברוחניות הנפש	ג
ד	'אית רצון לתתא ואית רצון לעילא'	ד
ד	"נדע בשערים" - שער שיעור והשערה	ד
ה	ההכרה והדביקות כמורא היא על ידי ההעמקה וההתבוננות במוח	ה
ו	"נדע" לשון נפעל, שהוא יתברך משפיל את עצמו להיות נדע	ו
ז	רצון התחתון - הרצון לאהוב ולירא את ה' הנמשך על ידי הדעת	ז
ח	רצון העליון - למעלה מהשגה והשכלה, נמשך מבחינת ביטול השגת כל הנבראים	ח
ח	מחלוקת הרמב"ם והמהר"ל אם ניתן לומר על הקב"ה גדר מדע	ח
ט	פשרת רבינו שרק מהתלבשות אור אין סוף בעולם האצילות ניתן לומר על ה' גדר מדע	ט
ט	ראיה גדולה לפשרת רבינו מדברי הרמב"ם עצמו	ט
י	'על כל דבור ודבור פרהה נשמתן' - הדיבור המשיך בגשמות תשוקה להתבטל לה'	י
י	"אנכי ה' אלוקיך" - הקב"ה בעצמו מאיר ומתפשט לכל אחד מישראל	י
יא	מהות ועצמות הנשמה לא מתלבשת בגוף ונפש הבהמית רק זו והארה בעלמא ממנה	יא
יד	"אשר הוצאתך מארץ מצרים" - כל המדרגות שמתחת לכלות הנפש נקראים מצרים לגבוי	יד
טו	'עשה רצונך כרצוני' - רצון התחתון, מילוי רצון האדם ברצון ה'	טו
טו	'בטל רצונך מפני רצוני' רצון העליון, העברת רצון האדם לגמרי, שיהיה רק רצון אחד לה' לבדו	טו
טז	"שאו את ראש וגי' לגולגולתם" - לקשר רצון התחתון ברצון העליון	טז
טז	"ונדעת" התקשרות ודביקות על ידי הדעת, "ונועדתי" יחוד וקשר עליון למעלה מהדעת	טז
יז	בדיני התורה שבעל פה מלוכש רצון העליון ממש	יז
יז	העוסק בתורה שבעל פה ממשך אור רצון העליון על נפשו	יז
יח	בחינת כהנים המשכה כמים ובחינת לויים העלאה כאש	יח
יט	"ובחנות המשכן יקימו אותו הלויים" - הקמת המשכן ונשמות שירדו על ידי הלויים	יט
יט	גרשון - גירוש והחייט יצר הרע מקרבם בגבורה	יט
יט	העיקר הוא שהרע יברח מהאדם ולא רק שהאדם יברח מהרע	יט
כא	מררי - מרירות מחשבון על ימי חלדו	כא
כא	גרשון ומררי מביאים לקהת, גירוש הרע ומרירות עליו מביא לאסיפת וקיבוץ והפיכת החושך לאור	כא
כב	עבודת הכהנים לכסות את כלי הקודש בלבושים - הלבשת רצון העליון בתורה שבעל פה	כב
כב	"ולא יבאו לראות כבלע את הקודש" - עיקר התשוקה תהיה לה' לבדו ולא להתורה בלבד	כב
כג	'מִנֵּן וּמֵאֵן הוּא רְחִימֵךְ' בחג מתן תורתנו ניתן לגלות כל שנה מחדש את הרצון שלמעלה	כג
כג	מההיגיון לה' יתברך	כג

שיעור בספר 'ליקוטי תורה' פרשת במדבר "שאו את ראש כל עדת בני ישראל וגו' לגולגולתם" חיבור ההתקשרות לה' דרך השכל עם הדביקות עמו למעלה מהשכל

להבין מהו ענין נשיאת ראש

"וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד וגו'. שאו את ראש וגו' לגולגולתם" וגו' (במדבר 6 ט-טז). להבין ענין נשיאת ראש, בדורנו נשיאת הראש היא הוצאתו מההבלים בו הוא שקוע שיעסוק בדברים נעלים יותר, אולם כדור המדבר שהיה דור דעה לא היה נצרך נשיאת ראש הלזו, ואם כן מהו ענין נשיאת ראש אצלם. ומה ענין פרשה זו אל אוהל מועד.

כי הנח כתיב (בראשית 6 טו) בעת בריאת האדם שאמר ה' "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", שצלם ודמות אדם התחתון שבעולם הזה הוא כצלם ודמות העליון של הקב"ה, למרות שהצלם והדמות הפנימיים אינם דומים לצלם ודמות החיצוני, שהם רוחניים ולא גשמיים, ומובדלים ומופרדים בתכלית, בכל זאת דומים הם. וזהו אחד מהחידושים המופלאים שמוצאים בענין "מבשרי אחזה אלוך" (איוב יט טו), שאף על פי שצלם ודמות העליון הוא בעולם רוחני שאין בו שום הגשמה, עם כל זה צלם ודמות התחתון דומה בפרטי פרטיות לצלם ודמות העליון, וכל נקודה שבו מתבטאת באדם הגשמי, עד שניתן ללמוד מהאדם התחתון לאדם העליון.

ועל כן, יש לנו להבין מהו ענין הראש שבצלם התחתון וממנו נדע ונשיג את ענין הראש שבצלם העליון, ועל ידי כך נבין מהו ענין נשיאת ראש.

**ראש וגולגולת בגשמיית הגוף
 וברוחניות הנפש**

שכמו שיש ראש וגולגולת בגשמיית הגוף, שהראש עיקרו המוח, ועצם הגולגולת מקיפו, ישנו את המוח עצמו המחולק לשלושה חלקים, מוח הימני ומוח השמאלי והמוח השלישי הקטן הנמצא מאחור, ומסביב לכך יש את עצם הגולגולת המקיף את המוח ושומר עליו. אילו היה המוח חלילה בלי גולגולת לא היה לו קיום, כי המוח הינו רך ורגיש מאוד, ולכן צריך הוא את עטיפת הגולגולת הקשה עליו. ויש לומר שנרמז ענין זה ב"בראשית" שהינו אותיות "בית ראש", שהגולגולת היא הבית המחזיק בתוכו את המוח.

וכשם שזהו בגשמיית, כן יש ברוחניות הנפש, במבנה הרוחני יש גם כן את ענין הראש וענין הגולגולת. ובכדי להבין היטב את דברי רבינו, נקדים: חכמה בינה ודעת שהם שלושת המוחין הרוחניים מלובשים במוחות הגשמיים - חכמה במוח הימני, בינה במוח השמאלי והדעת במוח

הינו למטה מהמוחין, שהוא תוצאה מהמוחין, ואילו הרצון העליון, הינו מעל למוחין, שהוא מעבר להשגת וחשיבת האדם, שהוא נקרא רצון העליון, שהוא בבחינת מקיף על המוח, ובכך דומה הוא לגולגולת המקיפה על המוח ושומרת עליו.

ומבאר שני רצונות אלו בעומק יותר, ותחילה מבאר ענין רצון דלתתא:

"נודע בשערים" – שער שיעור והשערה

וביאר ענין זה, הנה כתיב (משלי לא כג) "נודע בשערים בעלה", הקב"ה הוא בעלה של "אשת חיל" כנסת ישראל, והוא "נודע בשערים", ופירש בוהר (פ' וילא דק"ג) שבשערים היינו שה' נודע 'לכל חד לפום שיעורא דליה' כמו דמשער כלבו, את השערת הלב וההשגה אדם אינו יכול לגלות לחברו, כענין 'לבא לפומא לא גליא' (ע' קס"ד י"ב ט), לכל אחד יש את רמתו האישית בכך, ואף באדם אחד משתנה זאת מתקופה לתקופה, כפי זיכוכו ושינוי מדרגתו בעבודה. ומבואר בספרי קודש שבימי ספירת העומר בכל יום נפתח שער נוסף ממ"ט שערים אלו.

ומבואר בדברי זוהר אלו ששער ושיעור והשערה עניין אחד הוא. שער הוא פתח וכניסה, אולם יש בו שיעור; ישנו שער

הקטן מאחור. וכשם שהמוח הקטן תפקידו לשדר למידות, כמו כן הדעת מתפשטת למידות, והגשמיות והרוחניות מובנים ומתאימים ממש זה נגד זה.

אולם הכתר, שהוא מעל המוחין ומקורם, הוא נעלם. וכתוב שהגולגולת הגשמית היא המסמלת את הכתר, ואף שלכאורה הינה דבר חיצוני וטכני בלבד, אין זה משל מושלם לכתר, אלא רק בחלק זה שהוא מקיף ושומר על המוחין שבתוכו, ולכך יש לגולגולת איוושה שייכות לכתר. [ועניין הכתר נעלם מעט בדברי רבינו במאמר זה, למרות שנע סביבו]. ועניין הכתר ברוחניות הנפש הוא עניין הרצון, אלא שברצון ישנן שתי בחינות: בחינה עליונה ובחינה תחתונה, ודווקא הבחינה העליונה שבו היא עניין הכתר, והיא המתבטאת בעניין הגולגולת.

'אית רצון לתתא ואית רצון לעילא'

ענין הראש הוא תלת מוחין שהם חכמה בינה ודעת, והרצון הנמשך מהם לקיום המדות וחיותן, זהו רצון התחתון, רצון הפשוט יותר, שאינו מתבטא בגולגולת, דאית רצון ואית רצון, אית רצון לתתא ואית רצון לעילא, כלומר, שיש רצון ויש רצון, יש רצון למטה ויש רצון למעלה^א, ואף רצון העליון ברוחניות הנפש. הרצון התחתון

א. למרות שרבינו כותב ענין זה בארמית, ונראה כציטוט לשון הזוהר, אין לשון זה נמצא בוהר, אולם תוכן הדברים כתוב בוהר, ואין זה ציטוט לשוני אלא ציטוט רעיוני. [וכן דרכו של רבינו בכמה מקומות].

ועל ידי שמעמיק ויתבונן בחב"ד שלו בגדולת אין סוף ברוך הוא, כפי עומק מחשבתו וכאשר יוכל שאת כלבו, וכפי שכתב הרמב"ם שאסור לו לאדם לחשוב מעבר למה שמוחו יכול להשיג, כשם שבגשמיות אין לו לאדם לשאת בידו יותר מהמשקל שיכול, על ידי כן הוא מכיר את בוראו הברה בלב לדבקה בו יתברך.

הגם דלית מחשבה תפיסא ביה כלל, ואם כן מה שייך בכלל להתבונן ולהעמיק המחשבה בגדולתו יתברך, הרי אין בו כלל שום אחיזה שכלית ומחשבתית, היינו 'ביח' דוקא, דהיינו בעצמותו ומחותו כביכול, שבו לית מחשבה תפיסא כלל, שאין סיכוי לנברא להשיג את בוראו, שכל מוגבל לא יכול להשיג שכל בלתי מוגבל, וכמו שכתבו הראשונים (עקדת ישק שער נה, פ' כי משא. ועוד) 'אילו ידעתיו הייתי', דהיינו, שהיה בטל לגמרי ממציאותו, שהוא נברא, וכל זה הוא לגבי המחשבה כרבש"ע עצמו.

אבל הנה זה כל האדם להתבונן במה שהוא מהוה עולמות עליונים ותחתונים עד אין מספר, ומחיה את כולם, ומוציאם מאין ליש ומחדשם בטובו בכל יום ובכל רגע. הרי כל אחד רואה את הפרטים שנמצאים בחדרו, ויודע אף את שאר הפרטים שישנם בשאר החדרים, ושיש שמש ירח וכוכבים עם כל הפרטים שבהם הידועים לו, וישנם עולמות עליונים ותחתונים מבלי גבול פרטים, ואת כולם

קטן וישנו שער גדול וישנו שער גדול עוד יותר, כשער ההיכל ושער האולם. ורמת השגת האדם היא כפי השער שביכולתו להיכנס לפי שייכות נפשו ונשמתו, והוא עניין ההשערה, שעל ידה תופסים דברים מופשטים הבלתי מוסברים, וזאת דווקא על ידי השיעור והקצבה, כי אנו נבראים מוגבלים ואין ביכולתנו להשיג מה שאינו משוער ומוגבל.

ההכרה והרביקות בבורא היא על ידי התעמקה וההתבוננות במוח

דהיינו, איך נכנסים בשערים הנ"ל, על ידי שיעמיק ויתבונן בחב"ד - חכמה בינה ודעתן שלו. הכניסה בשערי המוחין איננה על ידי נענוע הראש ימינה שמאלה ואחורה... אלא על ידי קליטת נקודה שכלית וההתבוננות בה לאחר מכן, להיות מונח בעניין במחשבה והתבוננות, מבלי להרפות עד להרגשת הדבר. מי שיש לו תפיסה וקליטה מהירה, יש לו רק בחינת החכמה, ואף שאין חכמה בלי בינה, הבן וחכם, אבל כל שאינו מרחיב את ההתבוננות והמחשבה ברעיון, נשאר רק במוח החכמה מבלי להתפשט בבינה, ואזי הניצוץ ככה מיד, רק על ידי הרחבת ההתבוננות בפירוק הרעיון לפרטים, ולהיות מונח ושקוע בכך, מגיע הדבר לדעת, וכאם המפתחת ומגדלת את ילדיה כן בינה עושה את פעולת ה"בשלת" הרעיון עד להגשתו ללידת הדעת, בו מתחבר האדם לרעיון.

מציאות ה' וגדולתו ואחדותו אזי הקב"ה משפיל את עצמו לאדם לתת לו יכולת להשיג דבר מה בגדולתו. ועל דרך משל למגיד שיעור, שכאשר הבחור מבקש ממנו לומר לו דבר מה, אזי המגיד שיעור אומר לאותו הבחור רעיון עמוק שביכולתו לקבל. בשונה מהרוצה לדעת חדשות שלוקח את העיתון ומתחיל לקרוא את הכתוב בו - האדם אינו פועל את ידיעת ה', אלא ה' הוא זה שנותן לו את הידיעה בו יתברך.

וזהו גם כן הפירוש בפיוט (סוף כמר ליום ה' זר"ה)
 'להתוודע ולהגלות כי הוא מלך על כל הארץ', שאין אומר לדעת ולגלות כי הוא מלך על כל הארץ, אלא להתוודע ולהגלות זאת, כי אין לנו את היכולת מצד עצמנו לדעת ולגלות את מלכותו על כל הארץ, אלא כאשר אנו פותחים את לבנו אזי ה' מכניס בנו את הידיעה והגילוי כי הוא מלך על כל הארץ. אנחנו אלו שנודעים ושמתגלה לנו זאת, אבל איננו היודעים והמגלים זאת.

ונתפס בקרב איש ולב עמוק לפום מה דמשער בלבו דוקא, כל חד וחד לפום ערך שיעורא דיליה להמשיך ולקשר אליו יתברך לדבקה בו, [כי "נודע" הוא לשון התקשרות כנודע, ככתוב (גלאשית ד ב) "והאדם ידע", שהוא לשון חיבור ודביקות].

ובזה ביאר בתורת חיים (פנהלין לת): את לשון הכתוב (דברים ד י) "אשר לו אלקים

הקב"ה מהווה ומציא מאין ליש ומחיה ומחדש בכל יום ורגע.

וכל אחד לפי מה שהוא משער בלבו, יכול הוא להרחיב דעתו, ולהלחיב לבו ונפשו, לקשר נפשו בה' ולדבקה בו, כפי ערך עומק שכלו ותבונתו, וכפי ריבוי ההתמדה והתשוקה שמעורר בלבו כל אחד לפי מה שהוא, להתלהב ולהתלהט לדבקה בו יתברך. זהו תהליך המחייב התמדה, אין די להרהר בכך שה' מהווה ומחיה הכל בשניות ספורות באמירת "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", אלא מוכרחים להיות מונחים בזה בכדי שזה יפעל וישפיע.

"נודע" לשון נפעל, שהוא יתברך משפיל את עצמו להיות נודע

והנה 'נודע' הוא לשון נפעל, והיינו, שידיעת ה' נפעלת על האדם ולא שהאדם פועל אותה, כי שבחא דקוב"ה הוא בעלה דמטרוניתא (ע' סהכ שלם קס"ג ז' וצפ' מוזיע מ"ז ז' וצפ' אמור ז"ו ז')², ש"נודע בשערים", שהוא יתברך הוא המשפיל את עצמו בהשתלשלות והתפשטות גדולתו יתברך להיות "נודע" על ידי כן.

לכאורה פירוש הדברים הוא, שמה שאנו מצליחים להשיג מעט מגדולתו יתברך אין זה מעצמנו ומכוחנו, אלא אנו בסך הכל מאפשרים לה' להתגלות בנו, והוא זה שמתגלה. כאשר האדם רוצה לחשוב על

ב. גם לשון זה אינה כתובה להדיא בזוהר, וראה הערה הקודמת.

ליקוטים), וז"ל: 'שאינן הפירוש "ה' אחד" שהוא אלקי אחד למעט אלקות אחרת, גם זה אמת, אך הפירוש עמוק מזה, שאינן הויה אחרת זולתו. ואם כי נדמה לכל אחד שמבינן הדברים, אינו כן, שיש בזה הרכה הרגשות לאינן שיעור, עכ"ל.

וכאשר זוכה האדם לאיזושהי הרגשה אמתית ב"ה' אחד" כתוצאה מכך נולד אצלו "ואהבת", אהבת ה' והיראה ממנו, ככתוב בכל ספרי הקודש ש"ה' אחד" מביא ל"ואהבת". **שאהבה הוא לדבר שהוא כרצונו**, שיאהב כל דבר שה' רוצה, תורה מצוות ויהודים, **ובן להיפוך השנאה הוא לדבר שנגד רצונו**, אהבת ה' מביאה לשנאה בתכלית כל דבר שנגדו, ככתוב (מהללס יא) "אוהבי ה' שנאו רע", "הלא משנאיך ה' אשנא וגו' תכלית שנאה שנאתים" (מהללס קט כב-כג).

והוא לפי ערך ההשגה וההשכלה בגדולתו יתברך, **דממלא כל עלמין וסובב כל עלמין**, כפי שידוע ומשיג האדם שה' ממלא ומחיה כל נקודה וכל פרט וכל ענין וכל פעולה וכל תפיסה וכל מחשבה, ואינן חיות לשום דבר מלבד חיותו, וגם סובב ומקיף כל דבר, כך בא לרצון לקיום המדות אהבה ויראה, כי ממנו נלקח רצון זה. **ולכן נקרא רצון התחתון, שהוא למטה מן הרעת, שאחר שבא האדם לדעת את ה' על ידי שמתבונן בגדלות ה' ומחיה את הבריאה, נולד בו רצון זה.**

קרובים אליו", שנכתב בלשון רבים, וז"ל: 'כדמיון קרובים רבים, לפי שיש כמה מיני קורבה, יש מצד התולדה כאב ואם, יש מצד החתנות, ויש מצד החיוב כמלך על עבדיו וכרועה על הצאן, והוא יתברך קרוב לנו בכל מיני קורבה, הכל לפי התפלה והצעקה אשר אנחנו קוראים אליו - הוא עונה אותנו, והיינו דקאמר סיפא דקאמר "בכל קראנו אליו", עכ"ל. כל אחד כפי השער שהוא פותח פותח לו ה' שער כנגדו שידע אותו יתברך.

ש'במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו' (ע' מגילה לב). **כמ"ש כמ"א**. וב' פרטים בזה, א' מה שהקב"ה יורד להתגלות בכלל לנברא, למרות שאינן ערך כלל בינו לנברא, שלכן אסור לספר בשבחו של מקום (מגילה יב. וע"ע ערכות לג), כי אין ביכולתנו להשיג בכלל את גדלותו. ב' מה שהקב"ה משפיל את עצמו כפי השגת הנברא הפרטי בדורו ובמצבו באותו היום.

רצון התחתון - הרצון לאהוב ולירא את ה' הנמשך על ידי הרעת

והנה הרצון הנמשך מזה לקיום המדות **אהבה ויראה**, כאשר ה' מתגלה לאדם ונהיה "נודע" אילו "בשערים", שזוכה להתחבר ולידבק בה', ולקלוט ולתפוס באיזושהו בחינה שהקב"ה מהווה את הכל, אזי הוא אינו אומר באמירה בעלמא שה' מהווה ומחיה את הכל, אלא מרגיש זאת, וכדברי השפת אמת (מכתב לר"ם ניסן, מדפס בשפת אמת

(ברכת ישמח) 'מלך יחיד חי העולמים', וכתוב (פסלים קמ"ג) "מלכותך מלכות כל עולמים", ההתייחסות לעולמות היא ממדת המלכות, שמלוכה שייכת על עם ועולם, ותחילת נקודת המלכות היא במלכות דאין סוף, שגם בה יש איזשהו מין שייכות לעולמות.

אבל כאשר מדברים על ה' עצמו, 'הוא לבדו הוא', לא בגדר ממלא כל עלמין ולא בגדר סובב כל עלמין, ולית מחשבה תפיסא ביה כלל, כי אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר שנברא העולם בו' כנ"ל בשוה בלי שום שינוי, ו'אני הויה' לא שנית' כתיב (מלבי"ם ג' ו'), ומכך נמשך ביטול כל ההשגות וכל העולמות, והרצון העליון שלמעלה מעלה מהדעת וההשגה.

מחלוקת הרמב"ם והמהר"ל אם ניתן לומר על הקב"ה גדר מדע

על פי חלוקה הנ"ל מטיל רבינו פשרה בין הרמב"ם למהר"ל, האם ניתן לומר על הקב"ה גדר מדע או לא. שהנה הרמב"ם כתב (פ"ג יסודי המורה פ"ב ה"י) על הקב"ה 'הוא היודע והוא הידוע והוא הדעה עצמה', וכתב על כך המהר"ל בספרו גבורות ה' (סקמ"ג), שהדבר בטל ומבוטל, 'כי השכל הוא מיוחד בדבר וכו', ואין אל השם יתברך גדר כלל שיוגדר, אם אתה אומר שעצמותו שכל הרי בזה אתה נותן לו גדר, לכך אין לומר שהוא יתברך מיוחד בדבר לומר עליו שהוא דבר זה מיוחד. ודעת המהר"ל 'שהוא יתברך הויה

רצון העליון - למעלה מהשגה והשכלה, נמשך מבחינת ביטול השגת כל הנבראים

ועתה בא לבאר מהו 'רצון העליון', המקיים את חכמה בינה ודעת, וגבוה מהם:

אבל אית רצון לעילא, שהוא למעלה מעלה מן הרצון התחתון הנולד מן הדעת והשכלה, שהרצון התחתון נולד על ידי שנתפס ומשיג בשכלו ובינתו ענין התפשטות גדולתו של הקב"ה שהוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, אבל רצון העליון אינו נמשך מכך, אלא נמשך מבחינת ביטול השגתו והשגת כל הנבראים, לנבי מהותו ועצמותו יתברך, מפני רוממותו עד אין קץ דלית מחשבה תפיסא ביה כלל, מהמקום של ביטול כל הבריאה מול ה' שאין שום תפיסה בו, והוא למעלה מבחינת ההשגה וגדר השכלה. ועל ידי זה תתעורר הנפש לצאת מנרתיקה, והוא בחינת תשוקה וכלות הנפש ממש להשתפך אל חיק אביה, הוא מהותו ועצמותו יתברך דכולא קמיה כלא השיבא ממש.

ולא שייך לומר ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, אלא בזיו וההארה מאור אין סוף ברוך הוא, המאיר ומחיה כל עלמין, בזיו וההארה מאור אין סוף ישנו איזשהו הבנה וכו שייך ההגדרות של ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ושאר ההגדרות, וכו שייך תפיסה במקצת, והוא בחינת מלכות אין סוף ברוך הוא, כמו שכתוב

כלל לתאר בחינת חכמה, כי החכמה נחשבת אצלו כמו עשיה ממש, וכדברי הגאון מהר"ל שלכן נקרא הקב"ה כנ"ל. ומכל מקום, בהתלבשות אור אין סוף על ידי צמצומים רבים בכלים דחב"ד דאצילות, כיון דאיהו וחיודה וגרמוהי חד בהון, זהו מה שכתב הרמב"ם שהוא המדע והוא היודע כו', וכמאמר התיקונים 'אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא', עכ"ל. (וע' ג"כ מניא פ"צ צהגה, שער היסוד והאמונה פ"ט צהגה).

ראיה גדולה לפשרת רבינו מדברי הרמב"ם עצמו

והאמת היא שיש להביא ראיה גדולה לכך מדעת הרמב"ם בעצמו, שהרי הרמב"ם בעצמו מבאר במורה נבוכים (פ"א פ"ג ואלף) שלא ניתן להשיג את הקב"ה בתוארי החיוב רק בתוארי השלילה, ומבאר בזאת אף את ענין השגתו של משה רבינו, וכותב שהגדרת הקב"ה כחכם היא רק לשלול ממנו הסכלות, ואם כן איך כותב בספר היד (ה' יסודי המורה ע"ס וכו"מ) על הקב"ה גדר מדע. בהכרח לומר בדעת הרמב"ם גופא, שעל הקב"ה עצמו לא ניתן לומר גדר חכמה ומדע, ורק בהתלבשות אור אין סוף בהתלבשות ניתן לומר עליו גדר מדע.

[ואף] שכתב האריז"ל (שער הגנולים הקדמה לו) 'הרמב"ם הוא מן פאה השמאלית, ולכן לא זכה לידע חכמת הזהר', עכ"ל, ובוודאי שלא למד את הסודות שגילה האריז"ל הרבה זמן לאחר פטירתו, מכל

פשוטה, לא יוגדר במה, ואין ענין זה שכל ואין אנו יודעים הוייתו ומהותו, יעו"ש עוד.

פשרת רבינו שרק מהתלבשות אור אין סוף בעולם האצילות ניתן לומר על ה' גדר מדע

ורבינו הביא מחלוקת זו, והטיל פשרה ביניהם, שהקב"ה עצמו לית מחשבה תפיסא ביה כלל, ולא ניתן כלל להגדרו מדע, אלא הוא פשוט בתכלית הפשיטות, וכל מה שאומרים עליו הוא רק על דרך השלילה, לשלול שאי אפשר כלל להשיגו, לית מחשבה תפיסא ביה, אין סוף, וכו', וכדברי המהר"ל. אולם מתחילת העולם האצילות אשר שם מתחיל תפיסא ושייכות להשגה והשכלה, ניתן לומר שם מדע, ובו ניתן לומר את דברי הרמב"ם 'הוא היודע והוא הידוע והוא הדעה עצמה'.

וז"ל (לקו"ט ויקרא, צינור הדברים הנ"ל ע"פ ולא תשנית): 'בהקדמה לספר גבורות ה' שם השיג לגמרי על מה שכתב הרמב"ם שהוא המדע כו', וז"ל (המהר"ל) אבל הוא יתברך שקראו רו"ל בשם הקב"ה, ולא נקרא השכל ברוך הוא, כי אמיתת עצמותו לא נודע, רק שהוא נבדל מכל גשם וגוף ומכל הנמצאים, ועל זה נאמר הקדוש ברוך הוא, שענין קדוש נאמר על מי שהוא נבדל, כי הוא יתברך פשוט בתכלית הפשיטות כו', יעויין שם שהאריך להשיג לגמרי על דברי הרמב"ם הנ"ל. אמנם לפי קבלת האריז"ל עולה שדברי שניהם אמת, דבאין סוף ברוך הוא עצמו לא שייך

שהדבור הוא המשכה ממחותו ועצמותו יתברך לנשמות ישראל.

"אנכי ה' אלקיך" – הקב"ה בעצמו מאיר ומתפשט לכל אחד מישראל

וזהו "אנכי ה' אלקיך", שהפירושו הפשוט הוא שהקב"ה שם את מלכותו על כל אחד ואחד מישראל, ומבאר רבינו ענין "אנכי ה' אלקיך" בעומק יותר, "אלקיך" דייקא, המאיר ומתפשט בך, שהקב"ה שם את אלקותו על כל אחד ואחד מישראל, ובאלקותו גופא שם את בחינת "אנכי", ו'אנכי מי שאנכי', פירוש, שאין מבור ומשיג בחינת "אנכי" אלא אנכי בעצמי, שהרי לית מחשבה תפיסא ביה כלל, והוא הוא "הוי"ה אלקיך", דהיינו ניצוץ אלהות השורה בך, "כי חלק הוי"ה עמו" (דגים לז ט), הקב"ה שם את חלקו בכל יהודי ויהודי, כמו שכתוב (ס"ד ד) "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולם היום".

כאשר הקב"ה אמר לבני ישראל "אנכי ה' אלקיך", נעשה שינוי נצחי בנפשות בני ישראל, וכל המעלות הנפלאות שאנו מכירים על נשמות ישראל כל זה נפעל ונעשה במתן תורה, שבו נעשה השלימות והחותם של הקשר והשייכות שבין ישראל לקב"ה, ובו נקשרנו בקשר כל יתק מבלי הפוגה לעולמים. וזהו סוד מאמר חז"ל (ש"ס"ר רנ"ב ו' א) "ובשעה ששמעו ישראל "אנכי ה' אלקיך" נתקע תלמוד תורה בלבם, שהקשר בין ישראל לאביהם שבשמים נעשה

מקום כבר כתבו בספרי קודש בכגון דא, שנשמת הרמב"ם הייתה כל כך זכה, שזכה לראות את אמתיות הדברים כפי שהם על פי תורת הקבלה למרות שלא ידע כלל את שפת תורת הקבלה. ויש אומרים שבסוף ימיו כן זכה לחכמת הקבלה, שבא זקן אחד ולמדו. ואכ"מ].

'על כל דבור ודבור פרחת נשמתך' – הדיבור המשיך בנשמות תשוקה להתבטל לה'

נחזור להנ"ל, שהרצון העליון הוא למעלה מעלה מהשכלה והשגה, ומביטול כל ההשגות. ולכאורה איך ניתן לבוא לרצון זה, שלכאורה יכולתנו הוא רק להשיג, ומהי הדרך שנבוא למה שמעל ההשגה. על כך מבאר רבינו:

ותשוקה נפלאה זו ורצון זה נמשך לנשמות והאיר בהתגלות על נפשם בחג השבועות, אכן אין לנו דרך מצדנו לבוא כלל לתשוקה ורצון הללו, אולם הקב"ה נתן לנו במתנה הארה זו, והמשיך והאיר בנשמותינו ונפשותינו זאת בחג השבועות, ובחג זה זכו כלל ישראל לבוא למקום של ביטול שלמעלה מן הדעת. [והוא בחינת הכתר שלמעלה מן המוחין, וכנ"ל].

המשכה והארה זו נתן לנו ה' על ידי מתן תורה בעשרת הדברות, כמאמר רז"ל (ע' ש"ג פ"ג, ש"ס"ר רנ"ב ו' א), 'שעל כל דבור ודבור פרחת נשמתך', והיינו שהדבור היה ממשיך להם תשוקה זו,

ו"ל שגם צורת האדם לזכות להתגלות "אנכי ה' אלקיך" בתוכו היא על ידי שיקיים בעצמו 'אנא נפשי כתיבת יהבית', כמו שהקב"ה הביא לנו כביכול את עצמו גם האדם יש לו להביא את עצמו לקב"ה, להתמסר ולהיות של הקב"ה לגמרי. והיא היא נקודת הבעירה שכוסף האדם לצאת מהבלי עולם הזה ולהתחבר לקב"ה למעלה מהדעת, מעבר להבנה וההשגה, כיסופי הנפש לצאת מנרתיקה ולחזור לחיבור העמוק עם ה'.

מחות ועצמות הנשמה לא מתלבשת בגוף ונפש הבהמית רק זיו והארה בעלמא ממנה

כי הנה מחות הנשמות ועצמותן, לא ירדה להתלבש בעולם הזה בגוף ונפש הבהמית, נשמת כל אחד ואחד מישראל גבוה הרבה מאד, הרבה יותר ממה שאנו משיגים וחושבים, אלא זיו והארה בעלמא ממנה בלבד, הוא שמתפשט ונתפס בשכל ומדות כנ"ל, שהן הן כחות הנפש.

כתוב במדרש (רמב"ם ויק"ר טו) שהנשמה היא המשל לקב"ה שישנו בעולם, שאותו סוג התנהלות של הקב"ה בעולם יש להתנהלות הנשמה בתוך הגוף², ו'חמשה

בבחינת 'נתקע בלבם', מבלי אפשרות ניתוק כלל וכלל.

ולכן במתן תורה פרחת נשמתן, כי בו נוצר נקודת החיבור של ביטול לה', שזהו עניין פריחת הנשמה, שאין רצון הנשמה בהשגה ותפיסה ומציאות, כי כל השגה גדולה ככל שתהיה מנותקת מה' עצמו שאינו נתפס בהשגה, ובערה בהם נקודת ההתגלות של "אנכי", לצאת לגמרי מעצמם לבוא אל ה' בעצמו שלמעלה מתפיסה והשגה.

ונקודה זו לא הייתה בשנת ב' אלפים תמ"ח בלבד, אלא אמירת "אנכי ה' אלקיך" קיימת לעולם ולעולמי עולמים בכל עת ועת, ולכן בכל יום יהיו בעיניך כחדשים (רמב"ם דגמ"ט טו), וכתוב (שם טו ט) "השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך, והודעתם לבניך ולבני בניך, יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב" וגו', ותמיד ניתן לחזור על ידי יגיעה לנקודה זו של מתן תורה ופריחת הנשמה והרצון שלמעלה מההשגה שהיה בו.

כתוב בגמרא (שם קה). "אנכי" נוטריקון אנא נפשי כתיבת יהבית', ולהנ"ל היינו שהקב"ה הביא לנו את עצמו במתן תורה.

ג. וז"ל המדרש שם: וכי מה ראה דוד להיות מקלס בנפשו להקב"ה, אלא אמר, הנפש הזו ממלא את הגוף והקב"ה ממלא את עולמו, שנאמר (ירמיה כג כד) "הלא את השמים ואת הארץ" וגו', תבא הנפש שהיא ממלאה את הגוף ותשבח להקב"ה שהוא ממלא את כל העולם. הנפש הזאת סובלת את הגוף, והקב"ה סובל את עולמו, שנאמר (ישעיה מו ד) "אני עשיתי ואני אשא ואני אסבול", תבא הנפש שסובלת את הגוף ותקלס להקב"ה שהוא סובל את עולמו. הנפש מבלה את הגוף והקב"ה מבלה את עולמו, תבא הנפש שהיא מבלה את הגוף ותקלס להקב"ה שהוא מבלה את עולמו, שנאמר (תהלים קב

בבחינת ביטול אליו יתברך לפי שהיא חלק אלוך ממעל ממש.

והשינויים הם למטה מצד שינוי ההשגות בכחות הנפש בלבד, כל השינויים שאנו חשים מחמת נפש הבהמית ותפיסתה המוגבלת, שבו אנו מרגישים שלפעמים אנו רוצים לעבוד את ה' ולפעמים לא, ולפעמים רק חלקי, כל הרגשות הללו הם מכוחות הנפש בלבד.

והיינו, לפי שהנפש עצמה אינה מתלבשת בכחותיה, אלא עומדת עליהם מלמעלה בבחינת מקיף בלבד. אילו הייתה נשמה אחת שהייתה נכנסת בתוך גוף אחד, כל עולם הזה היה נהפך ובא לתיקון השלם, שהיה נעשה גילוי שכינה מוחלט בעולם.

וכפי שמבאר הרמח"ל בדרך ה' (ס"א פ"ג אות ז ואלף) ובדעת תבונות, וז"ל (מדן ה' סט) : 'שאף על פי שאין אנו מרגישים לנשמה בגוף פעולה אחרת זולת החיות וההשכלה, הנה באמת יש בחוקה, שתזכך עצם הגוף וחומר

שמות נקראו לה, נפש רוח נשמה, חיה, יחידה' (ע' נ"י י ט), ודרגת יחידה חלק אלוך ממעל נקי לגמרי מבלי שום שייכות לגוף, ואף דרגת חיה הינה מחוץ לגוף, וגם נפש רוח ונשמה שהם חלקי הנשמה הנכנסים בגוף, רק מעט זיו והארה מהם נכנסים בתוכו.

אבל עיקר מהותה ועצמותה של הנשמה, לפי מה שהיא במקור חוצבה מריש כל דרגין וכו', עליה מברכים 'נשמה שנתת בי טהורה היא, אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפחתה בי' וכו', עצם הנשמה טהורה היא, ולמעלה מעולמות בריאה יצירה ועשיה הרמוזים בכתוב "בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" (ישעיה מג ז), שהנשמה עצמה הוא למעלה מעלה מנדר ההשגה הנתפס בשכל אנושי, אלא שהיא רבוקה בשורשה באלקים חיים בדביקות נצחי לעולמי עד, ואין לה אלא רצון אחד לאביה שבשמים בלבד לעולם בלי שינוי, מבלי עליות וירידות ומבלי שום שינוי,

(כ) "המה יאבדו ואתה תעמוד וכולם כבגד יבלו". הנפש הזאת יחידה בגוף והקב"ה יחיד בעולמו, תבא הנפש שהיא יחידה בגוף ותקלס להקב"ה שהוא יחיד בעולמו, שנאמר (דברים יד) "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". הנפש הזאת איננה אוכלת בגוף, והקב"ה אין לפניו אכילה, תבא הנפש שאינה אוכלת בגוף ותקלס להקב"ה שאין לפניו אכילה, שנאמר (תהלים נ) "האוכל בשר אבירים וגו'. הנפש הזו רואה ואינה נראה, והקב"ה רואה ואינו נראה, תבא הנפש שהיא רואה ואינה נראה ותקלס להקב"ה שהוא רואה ואינו נראה, שנאמר (זכריה ד) "עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ". הנפש הזו טהורה בגוף, והקב"ה טהור בעולמו, תבא הנפש שהיא טהורה בגוף ותקלס להקב"ה שהוא טהור בעולמו, שנאמר (חבקוק א יג) "טהור עינים מראות ברע". הנפש הזאת אינה ישינה בגוף, והקב"ה אין לפניו שינה, תבא הנפש שאינה ישינה בגוף ותקלס להקב"ה שאין לפניו שינה, שנאמר (תהלים קכא ד) "הנה לא ינום ולא יישן".

שיתעלו מן המצב ההוא אל מצב השלמות שהיה ראוי לאדם שיעלה.

ואולם מלבד כל זה, גזרה מידת דינו, יתברך שמו, שלא יוכלו לא האדם ולא העולם מעתה הגיע אל השלמות, עודם בצורה שנתקלקלה, דהיינו הצורה שיש להם עכשיו, שבה נתרבה הרע, אלא יצטרך להם בהכרח עבור מעבר ההפסד, דהיינו המותה לאדם וההפסד לכל שאר ההווים שנתקלקלו עמו, ולא תוכל הנשמה לזכך הגוף אלא אחר שתצא ממנו תחילה וימות הגוף ויפסד, ואז יחזור ויבנה בנין חדש ותיכנס בו הנשמה ותזככהו. וכן העולם כולו יתחרב מצורתו של עתה, וישוב וייכנס בצורה אחרת ראויה לשלמות. ועל כן נגזר על האדם שימות ויחזור ויחיה - והוא ענין תחיית המתים, ועל העולם שיחרב ויחזור ויחודש - והוא ענין מה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (פסחין 15 ב) 'שית אלפי שני הוי עלמא וחד חרוב', ולסוף אלף שנה הקדוש ברוך הוא חוזר ומחדש את עולמו.

ואולם צריך שתדע, כי גם עתה, בהיכנס הנשמה בגוף העובר, אף על פי שלא קנתה עדיין שלמות במעשיה, הנה מצד יקרה וזהרה העצמי היה ראוי שתתן זיכוך גדול לחומר, עד שיהיה יוצא מגדר המין האנושי. אמנם גזרתו, יתברך שמו, כובשת אותה, ומעלמת כחה, וממעטת זהרה, באופן שלא ימשך ממנה ענין זה, אבל תשב שמה לוטה בעצמה, באותו השיעור המצטרך לפי הכוונה

ותעלהו עילוי אחר עילוי, עד שיהיה ראוי להתלוות עמה בהנאה בשלמות. ואמנם לדבר זה היה אדם הראשון מגיע אילו לא חטא, שהיתה נשמתו מזוככת את גופו זיכוך אחר זיכוך, עד שהיה מזדכך השיעור המצטרך ונקבע בתענוג הנצחי.

ובין שחטא אדם הראשון, נשתנו הדברים שינוי גדול, והוא - כי הנה בתחילה היו בבריאה החסרונות שהיו בשיעור מה שהיה מצטרך לשיהיה אדם הראשון במצב השקול שזכרנו, ויהיה לו מקום להרויח את השלמות ביגיע כפיו; אמנם על ידי חטאו נוספו ונתרבו חסרונות בעצמו של האדם ובבריאה כולה, ועוד נתקשה התיקון ממה שהיה קודם. פירוש - כי הנה בתחילה היה נקל לו לצאת מן החסרון המוטבע בו ולקנות השלמות, שכך סידרה החכמה העליונה את הדברים על פי מידת הטוב והיחור, כי יען לא היתה סיבה לרע ולחסרון שבו, אלא שכך הוטבע ביצירתו, הנה במה שיסיר עצמו מן הרע ויפנה אל הטוב, ישיג מיד צאתו מן החסרון וקנותו השלמות; אמנם בחטאו, כיון שעל ידו נסתרה השלמות יותר משהיתה, ונתרבו החסרונות, והיה הוא הגורם רעה לעצמו, הנה לא יהיה כל כך קל לו לשוב לצאת מן החסרון ולקנות השלמות, כמו שהיה בעת שלא היה הוא גרמת חסרונו אלא שכך נוצר מעיקרו; וכל שכן, שבהכרח השתדלותו המצטרכת עתה להגיע לשלמות הנה היא כפולה, כי תצטרך תחילה שישבו האדם והעולם אל המצב שהיה בראשונה קודם החטא, ואחר כך

את הקולות" (שמות כ טו) ושאר הגילויים אשר היו שם.

העליונה, ופועלת בגוף באותו הסדר והשיעור הנרצה מחכמתו, יתברך שמו וכו'.

**"אשר הוצאתיך מארץ מצרים" –
כל המדרגות שמתחת לכלות הנפש
נקראים מצרים לגביו**

ולכן על כל דבור פרהה נשמתו, דהיינו, שנסתלק למעלה מבחינת וגדר השכלה והשגה, להכליל ולכמול במציאות ממש אליו יתברך, בכלות הנפש ממש. וזהו "אשר הוצאתיך מארץ מצרים", שכל העולמות ומדרגות שלמטה מבחינה זו נקראים בשם "מצרים" לגבי בחינה זו, ה' לא הוציאנו רק מפרעה ומהצרות הגשמיות שהיו בגלות מצרים, אלא מכל המיצרים של כל העולמות המוגבלים הסוגרים על התגלות עצם הנשמה, כי שאר כל עניני השגות ודביקות באלקים חיים, הם עדיין בבחינה וגדר מצר וגבול הנ"ל וכמ"ש כמ"א, כל השגה הינה מיצר וגבול עדיין, ורק ביציאה מהשגה וההגעה לביטול האמתי זוכים לצאת מכל המיצרים.

אכן בשובה בגוף אחר התחייה לא תתמעט ולא תתעלם, אלא תיכנס בכל זהריה ובכל כחה, ואז מיד תזכך את הגוף ההוא זיכוך גדול, ולא יצטרך לו הגידול מעט מעט שצריך עתה לילדים, אלא מיד, בשעתו, תאיר בו, ומיד תזככהו זיכוך גדול, עכ"ל.

והיינו, שכשם שמאכל גשמי על ידי שמתעכל באדם נהפך להיות דם ובשר כבשרו, כמו כן היה הגוף אמור "להתעכל" בתוך הנשמה ולהיהפך להיות "נשמתי", ומחמת חטא אדם הראשון נחסם תהליך זה עד לעתיד לבוא. [וראה להלן בדברי רבינו, שהטעם שעצם הנשמה אינה מאירה בתוך הגוף הוא מחמת הבדלת העונות, "כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם" (ישעיה נט ג)]. ומדבריו אלו מובן עוד יותר, עד כמה עצם הנשמה אינה מתלבשת בגוף, ושרק חלקי הארה וזיו ממנה מתלבשים בגוף.

ובשבועות, על ידי מתן תורה, נתגלה הרצון העליון שהוא למעלה

מן הדעת, והאיר אז שורש הנשמות תוך כחות הנפש בגילוי רב ועצום, ולא בחינים נאמר על בני ישראל בשעת מתן תורה "אני אמרתי אלקים אתם" (ספר שמות י"ז ה), ואילו הנפילה בחטא העגל היו כבר באים לתקון השלם, כי בדברת "אנכי ה' אלקיך" התגלה שורש נשמות ישראל, ומחמת כן זכו לכל שאר הגילויים העליונים של "רואים

והקשו הראשונים (אכן עולה שמות כ א, הכוונה מאמר א אות כה, ועוד) למה פתח ה' "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" ולא אמר "אשר בראתיך", שפלאות בריאת יש מאין נעלית הרבה יותר מניסי יציאת מצרים, ולדברי רבינו הדברים מבוארים היטב, שכל בריאת שמים וארץ עדיין בכלל המיצרים והגבולים, ורק

העצמית, וכל מה שישנו הוא **כי אם רצון אחד לה'** לברו, דהיינו, שיהיה רצון עליון לברו מאיר בו, להשתפך נפשו אל חיק אביה ממש, להיות בטל ומחובר לה' מבלי שום הפרד.

"שאו את ראש וגו' לגולגלותם" – לקשר רצון התחתון ברצון העליון

וזוהו "שאו את ראש וגו' לגולגלותם" וגו', דהיינו לקשר רצון התחתון, הנמשך מבחינת ראש ומוחין המלוכשים בגוף ונפש, רצון הנולד על ידי הבנה והשגה, ולאחר ולחברו ולחברו ולמעלה מעלה, למקור חוצבה עיקרה ושרשה דליה, שזהו בחינת הגלגולת כנ"ל, ומרומזו בתיבת "לגלגלותם", שהוא מהות הנשמה עצמה העומדת למעלה, והיא בבחינת מקיף, ואינה מאירה בתוך הגוף, כגלגולת שמקיפה את המוח.

והטעם שמהות הנשמה עצמה אינה מאירה בתוך הגוף, "כי עונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלקיכם" (ע"פ ישעיה נ"ט ג), "ונכרתה הנפש ההיא מלפני אני ה'" (ויקרא כג ג) וכמ"ש במ"א, ההבדל שנעשה בין הרצון העליון שבגולגולת למוח שבראש היא מין כרת, והוא כמשל האדם שנכרת גופו מראשו.

ויש לשים לב שכרת זו הוא איננו בין גשמיות לרוחניות, אלא ברוחניות גופא, רצון לאהוב כל מה שרצון ה' ולשנוא כל מה שנגד רצונו יתברך, אלא שעצם זה שרצון זה נובע

בהתגלות עצם הנשמה שזכו לכך במתן תורה יצאו מכל המיצרים והגבולים.

'עשה רצונך כרצוני' – רצון התחתון, מילוי רצון האדם כרצון ה'

וזוהו 'בטל רצונך מפני רצוני', במשנה (ט"ז פ"ג מ"ד) ישנם ב' הגדרות, א' 'עשה רצוני כרצונך', ב' 'בטל רצונך מפני רצוני', וההפרש ביניהם הוא, שענין 'עשה רצוני כרצונך' הוא מצד רצון התחתון, הנמשך מהשגת והשכלת לבותם, כל אחד מבחות הנפש המתלבש בגוף, והרי עדיין יש לו רצון נפרד בפני עצמו, אלא שאף על פי כן על ידי העמקת הדעת והתבוננות בגדולתו יתברך יתפעל ויעשה כנפשו ולבו רצונו של מקום ברוך הוא.

כאשר האדם בא לאהבת ויראת ה' על ידי התבוננותו בקריאת שמע במציאות ואחדות ה', שמחמת כן אוהב את מה שרצון ה' ושונא מה שנגד רצון ה', יש בזה איזשהו עצמיות של האדם, זהו רצונו של האדם, אלא ש"מכניס" בתוך רצונו שלו את רצון ה', במקום שירצה למלאות רצונו בתאוות עולם הזה ממלא את רצונו ברצון ה'.

'בטל רצונך מפני רצוני' רצון העליון, העברת רצון האדם לגמרי, שיהיה רק רצון אחד לה' לברו

מה שאין כן ענין בטל רצונך בו' הוא בחי' ביטול והעברה לגמרי, שלא יהיה לו רצון עצמו כלל, הרצון מתבטל ממציאותו

שיעור פלוני שיעור בסוגיא פלונית, שמוכן לכל שזהו המשכה מיוחדת לאותה שעה, כמו כן בכל יום ובכל שעה יש המשכה רוחנית מיוחדת בסוגיא השייכת לאותו הזמן. השמש והירח הינם ה"שעון" של הבריאה המספרים את שינויי המשכות הרוחניות של הזמן.

וכל ההמשכות הרוחניות של ספירת העומר תכלית לבוא בסופו של דבר בחג השבועות להמשכת רצון העליון, והיינו המשכת רצון העליון למעלה למטה, חיבור "אנכי ה' אלקיך" לבחינת "נודע בשערים בעלה". והיינו על ידי בחינת "אהל מועד", כי "מועד" על שם "ונועדתי שמה לבני ישראל", מקום החיבור.

"ונועדתי" התקשרות ודביקות על ידי הדעת, "ונועדתי" יחוד וקשר עליון למעלה מהדעת

והנה ונועדתי ונועדתי הוא ענין אחד, אותיות דדין באותיות דדין, ולא רק שהם אותם אותיות, אלא לשניהם יש את אותו משמעות, ושניהם לשון התקשרות ודביקות הקב"ה בנשמות ישראל. אלא ש"נועדתי" הוא על ידי הדעת וההשגה בגדולתו יתברך, כמו שכתוב "נודע בשערים בעלה" וכנ"ל, אבל "ונועדתי", שפירושו שהקב"ה מגיע ונמצא, הוא בחינת יחוד וקשר עליון מבחינת 'אנכי מי שאנכי', לקשר נפשם להשתפך אל חיק אביה, בביטול ומעבר להשגה.

מהשכל ואינו שייך לעצם הנשמה, הרי זו בכלל כרת.

והעצה היעוצה לזה הוא, כמו דרך משל, אם היה נמצא כרפואות לחבר גופו אל ראשו, אילו היה אפשר לחבר ראש שנחתך מהגוף בחזרה לגוף בוודאי היו עושים רפואה זו ומצילים את האדם ממוות לחיים, כך הוא הענין נשיאת ראש, שהוא רצון התחתון הנולד משכל ומדות כחות הנפש, להעלות למעלה לבחי' "גולגולתם" דווקא, דהיינו גולגולת שלהם עצמם, שהוא שרש נשמתם למעלה, כי שם מאיר רצון העליון בנ"ל. האדם צריך לקחת את רצונו התחתון המנותק מהרצון העליון, ולרוממו ולחברו עם רצונו העליון.

וזהו ענין ספירת העומר 'היום יום' בו, פירוש, כי ימים הם בחינת המשכות, וכמבואר בזהר בענין 'יומין עילאין', שבכל יום ישנו המשכה של בחינה נוספת. השמש אינה שוקעת וזורחת שוב ושוב סתם כך, היא אינה עושה את אותה פעולה שוב ושוב, אלא בכל יום זורח המשכה רוחנית חדשה השייכת לאותו היום, החל מפרצוף הימים, ביום ראשון מאיר מדת החסד ובכל יום מאיר מדה אחרת, ופרצוף החודשים, בא' לחודש יש המשכה רוחנית מיוחדת ליום זה ובשאר ימי החודש יש המשכות רוחניות המתאימים להם, וכי' והמשל לשבר את האוון בזה, הוא כאשר תלו בלוח מודעות שבשעה עשר ימסור מגיד

אשר לית מחשבה תפיסא ביה כלל, כמ"ש
 במ"א (וע' סח"צ 5"י 6').

וכדאי להביא את דברי הרמח"ל בדרך ה'
 (ס"ד פ"ג ט"ז א' ואל"ך), שהאריך בענין זה,
 וז"ל: 'כלל ההשפעות הנשפעות ממנו
 יתברך לצורך בריותיו, יש השפעה אחת,
 עליונה מכל ההשפעות, שענינה הוא היותו
 יקר ומעולה מכל מה שאפשר שיימצא
 בנמצאים, והיינו שהוא תכלית מה שאפשר
 שיימצא בנמצאות, מעין המציאות האמיתית
 שלו יתברך, ויקר ומעלה מעין אמיתת מעלתו
 יתברך, והוא הוא מה שמחלק האדון יתברך
 שמו מכבודו ויקרו אל בראיו.

ואמנם, קשר הבורא יתברך שמו, את
 השפעתו זאת בענין נברא ממנו
 יתברך לתכלית זו, והוא התורה. וענין זה
 משתלם בשתי בחינות, בהגיון ובהשכלה. וזה
 מה שביארנו שם, כי הנה חיבר האדון ברוך
 הוא, כלל מלות ומאמרים, שהם כלל חמשה
 חומשי תורה, ואחריהם במדרגה נביאים
 וכתובים, וקשר בהם ההשפעה הזאת, באופן
 שכשידוברו הדיבורים ההם, תימשך ההשפעה
 הזאת למדבר אותם, ובתנאי שיהיה ההגיון
 הזה בגבולים שהוגבלו לו, [הגיון מלשון
 הגיית שפתיים], וכמו שזכרנו לפנינו בסייעתא
 דשמיא, וכן בהשכלת מה שנכלל בדיבורים
 ההם לפי דרכיהם האמיתיים, תימשך
 ההשפעה הזאת למשכיל אותם.

ואמנם מדרגות מדרגות יש בהשפעה הזאת,
 ככל שאר ההשפעות והענינים

בדיני התורה שבעל פה מלוכש רצון
 העליון ממש

אך אי אפשר להמשיך ולהאיר על נפשם
 בהתגלות ממש אור בחינה זו, כי אם
 על ידי בחינת אהל ומשכן, שהוא מה
 שכתוב (ש"י פסוקים ג' ד) "אחותיו ולא ארפנו,
 עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר
 הורתי", שעבודת המשכת הגילוי של מתן
 תורה שיהיה בבחינת "אחותיו ולא ארפנו",
 שיחזיק מעמד ויהיה לכך קיום, הוא על ידי
 "עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי",
 והיינו "בית אמי" זו תורה שככתב ו"חדר
 הורתי" זו תורה שבעל פה. והטעם, כמו
 שהולך ניתן בכמון אמו, כך הוא ענין רצון
 העליון המלוכש בדיני התורה שבעל פה,
 איסור והיתר, חייב וזכאי כו'.

והגם שירדה תורה ונתלכשה בדברים
 גשמיים, ואין נראים הסוגיות בכבא
 קמא ובכבא מציעא קשורים לרצון העליון,
 שנראה שמחמת ששני אנשים רבים על טלית
 אמר הקב"ה מה לעשות ביניהם, ומה דיני
 הגנב בייאוש הבעלים, וכדומה, עם כל זה
 הרי מלוכש בה רצון העליון ממש, נקודת
 הקשר והחיבור הנעלה ביותר לה'.

העוסק בתורה שבעל פה ממשיך
 אור רצון העליון על נפשו

ועל ידי זה שמולכש בתוך דיני התורה רצון
 העליון, גם האדם העוסק בה ממשיך
 ומאיר על נפשו אור הרצון העליון ממש,

נמצא בדורות האחרונים, מפני יתרון הכנות על הכנות האחרונים. וכבר אמרו על יונתן בן עוזיאל, שבשעה שהיה יושב ועוסק בתורה כל עוף שהיה פורח עליו היה מיד נשרף (סוכה נט ב, נגא נמלא קלד ב), מפני עוצם השראת השכינה שהיתה שורה עליו על ידי לימודו. עכ"ל.

בחינת כהנים המשכה כמים ובחינת לויים העלאה כאש

אך שצריך האדם לתת עצות בנפשו שלא ישאר למטה, וצריך לזה ב' בחינות, בחינת כהנים ובחינת לויים, כל אדם הוא עולם קטן, וגם מי שהוא ישראל יש בתוכו בחינת כהן ובחינת לוי. וכהן הוא בחינת חסד כמים ולוי בחינת גבורה כאש, בחינת כהנים הוא מלמעלה למטה, בחינת מים שיוורדים ממקום גבוה למקום נמוך, עבודת הכהנים היא להביא ולהמשיך את האור הרוחני למטה, ובחינת לויים הוא בחינת שלהבת אש העולה מלמטה למעלה, שזהו בחינת גבורה, והלויים היו שוערים ומשוררים, ושניהם הוא בחינה גבורה, שירה כמו שכתב השפת אמת (ליקוטים, נשלח, ד"ה ויסע משה) וז"ל 'כי מהות הניגון הוא עליות העולמות שעולין על ידי שירות, וכידוע מכתבי האר"י ז"ל, ושורש הענין הוא, שכשעולין יש מקומות מקומות, חסדים וגבורות, שאין כל המקומות שוין, לכך הניגון פעם בשמחה ומיד בעצבון כנראה בחוש, והלויים לפי שידעו סדר עליה ידעו לזמר ולנגן, עכ"ל. זאת ועוד, שכל מציאות השירה הוא גבול וקצבה, ומי ששר לא נכון,

שבמציאות, ונתחלקו המדרגות האלה בחלקי ההגיון וההשכלה, [הגיון שכלי], כפי מה שראתה החכמה העליונה היותן נאותות, שבחלק אחד מן ההגיון תימשך מדרגה אחת מן ההשפעה, ובחלק אחר - מדרגה אחרת, וכן בהשכלה. אך אין לך חלק מתלמוד התורה, שלא תימשך בו מדרגה אחת ממדרגות ההשפעה הרמה הזאת, אם יישמרו בו התנאים המצטרפים.

והנה זה פשוט, שכל מה שתתעלה ההשכלה תגדל יותר מדרגת ההשפעה שתימשך על ידה, ולא ישווה מי שישכיל לשון המקראות לבד עם מי שישכיל כוונתם, ולא מי שישכיל הכוונה השטחית שבהם עם מי שיעמיק בהם יותר, ולא מי שיעמיק בהם קצת עם מי שיעמיק בהם הרבה. אמנם היה מחסדו, יתברך, שבכל חלק מן ההשכלה תימשך מדרגה מן ההשפעה, עד שכל מי שהשכיל בה ריוח מן ההשפעה הגדולה הזאת מה שנקשר בהשכלה ההיא, ומי שלא הגיע לשום השכלה אלא להגיון לבד, כבר יהיה אמצעי לו לשיחולק גם לו קצת מן ההשפעה הזאת, ונמצא רובם של ישראל זוכים לה, מי מעט ומי יותר.

וכתב שם עוד (א"מ ז), ואולם מי שמטהר ומקדש עצמו במעשיו, הוא ימשיך בתלמודו השפעה כשיעור ההכנה שהכין את עצמו, וכשיעור שירבה בהכנה, כן ירבה יקר התלמוד וכחו; והוא מה שמצינו בחכמים הקדמונים, שתורתם היתה מעטירתם כח גדול ונותנת להם מעלה ויקר מה שלא

פרשה זו בראש השנה], כי 'שמאל רוחה' (פוטו מו). ומגרש את הרע מקרבנו, ו'איזהו גבור הכובש את יצרו' (צטו פ"ד מ"ב), שמכך רואים שדחיית וכבישת היצר הרע הוא על ידי בחינת גבורה שמצד השמאל. "גרש את האמה הזאת ואת בנה" אין זה משל בלבד לגירוש הרע, שהרי שרה אמרה לגרש את ישמעאל מחמת שראתה אותו "מצחק", שעבר על עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים (ש פסוק ט וצט"ו), וכאשר רואה האדם חשש שיפתח לדברים לא טובים יש לו לגרש את הרע מקרבנו. והיום אנו במלחמה עם הישמעאלים, וככל שנגרש את הרע מתוכנו, שנקיים בנפשותינו "גרש את האמה הזאת ואת בנה", נזכה שגם בעולם יגורשו הישמעאלים.

העיקר הוא שהרע יברח מהאדם ולא רק שהאדם יברח מהרע

והוא בחינה היותר מעולה ממה שכתוב ביציאת מצרים (שמות יד ט) "כי ברח העם", שלכאורה למה היו צריכים לברוח הרי פרעה והמצרים גרשום ממצרים (ש יז ט), אלא לפי שהיה עדיין הרע בתוקפו בנפשותם כמ"ש במ"א, לכן היו צריכים הם לברוח מהרע, בכדי שהרע לא יתפס בהם, שכל עוד שיש בפנים האדם מעט רע צריך הוא להיזהר שלא ידבק בו הרע מבחוץ.

אבל העיקר הוא לגרש את הרע מקרבנו, שיהיה הרע בורח ממנו, כאשר בוער באדם בעירה פנימית ורוחנית הרע אינו רוצה

לא בקצב ובטון הנכון, מקלקל את השירה, וככל שהשיר מדויק יותר כפי הגבול שלו הוא יפה יותר. ושוערים גם כן חוסמים את הכניסה למקדש, שיכנס רק הראוי להיכנס.

"ובחנות המשכן יקימו אותו הלויים" – הקמת המשכן ונשמות שירדו על ידי הלויים

וביאור ענין זה, הנה כתיב (צמדג ב טז) "ובחנות המשכן יקימו אותו הלויים", פירוש "ובחנות המשכן" כשירד בחינת המשכן ממדרגתו, תהיה הקמה תקומתו ועלייתו תהיה על ידי הלויים. והרי כל יהודי הוא משכן לה', וכאשר ירד למטה וחסר בו גילוי רצון העליון, ותקומתו ועלייתו היא על ידי בחינת הלויים, דהיינו, בנשמת האדם למטה שירדה הארתה ונתלבשה בגוף ונפש הבהמית בעולם הזה, הנה זאת העצה, לעורר על נפשו בחינת גבורות קדושות, שזהו בחינת הלויים.

והם מתחלקים לשלש בחינות של שלש המשפחות שהיו בשבט לוי, גרשון קהת ומררי, והיינו, שבפרטיות בבחינת הגבורות של לוי ישנם ג' משפחות, ושלשתם ישנם בעבודת האדם גם כן, וכדלהלן.

גרשון – גירוש ודחיית יצר הרע מקרבנו בגבורה

גרשון הוא ענין מה שכתוב (ע' צאש"ט כא י) "גרש את האמה הזאת ואת בנה", שהוא מבחינת גבורות, [שלבן קוראין

לומר שבכתוב זה גם כן מודגש הברחה והגירוש על ידי הגבורות, שמאה כוחות הרע הוא מחמת שזה לעומת זה עשה אלקים, וכנגד " ספירות דקדושה יש לעומת זה בסטרא אחרא " כתרין דמסאובתא, וכל כוח כלול מ' ולכך ישנם מאה כוחות הרע, ועל ידי חמשה שהם ה' גבורות דקדושה של האש הרוחנית אזי "ורדפו מכס חמשה מאה", שלא יהיה שייכות לשום כוח מכוחות הרע לאדם.

ולכן [לעתיד לבוא] בתיב (ישעיה נב יג) "כי לא בחפזון תצאו" וגו', כי הרע היה יברח מאתנו ולא נצטרך אנו לברוח ממנו, ויהיה זה יציאה תקינה ומושלמת, דאתכפייא סטרא אחרא.

וזהו "ותאמר שרה", שהיא בחינת ומדת מלכותו יתברך, "לאברהם" שהוא בחינת חסד עליון, מדת המלכות אמרה למדת החסד, "גרש האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש" וגו', ישמעאל הוא בחינת תאוות רעות ושרשם, ובענין 'לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל' וכמ"ש במ"א.

כתוב במדרש (ויק"ל לו ה) 'אברהם יצא ממנו ישמעאל וכל בני קטורה, יצחק יצא ממנו עשו וכל אלופי אדום, אבל יעקב מטתו שלימה, כל בניו צדיקים'. ופירוש הדברים, שעל ידי השתלשלות מדת החסד בריבוי וכלי גבול אזי בקצוות נעשה מכך חסד דקליפה, תאוות רעות דישמעאל, ונקרא בלשון המדרש 'יצא ממנו' ובלשון הזוהר 'מותרות החסד', והענין בזה היה לנקות את זרע אברהם

כלל להתקרב אליו, ועל דרך המבואר בזה (פשת מלוה זמ"ג נא): "הוי בונה ביתו בלא צדק" (יזמיה נג יג), דהא בכל אתר דאשתכח ביה צדק כל רוחין וכל מזיקי עלמא ערקין מניה ולא משתכחי קמיה וכו', שמא קדישא לא שריא באתר מסאבא, ובגין כך אי שמא קדישא נטיל אתר מקדמת דנא כל רוחין וכל מזיקין דעלמא לא יכלין לאתחזאה ביה כל שכן לקרבא בהדיה, אי רוח מסאבא קדים נטיל אתר, שמא קדישא לא שריא ביה דהא לאו אתריה', עכ"ל.

[– שהרי בכל מקום שנמצא בו צדק כל רוחות וכל מזיקי העולם בורחים ממנו ולא נמצאים לפניו, השם הקדוש לא שורה במקום טמא, ולכן אם השם הקדוש לוקח את המקום בהתחלה כל רוחות וכל מזיקי העולם לא יכולים להיראות שם כל שכן להתקרב עמו, אם רוח הטומאה מקדים ולוקח את המקום השם הקדוש לא שורה בזה שאין זה מקומן].

וכתבו המקובלים שזהו ענין חנוכת הבית, שבה האדם מצהיר שביתו יהיה צדק, מקום להשראת השכינה, שעל ידי זה כל המזיקים אינם יכולים להתקרב אליו. אלא שאין די באמירה בעלמא, אלא צריך להכריז באמת שרוצים להיות אושפיזוכן לשכינה.

וכמו שכתוב (ויקרא כו ט) "ורדפו מכס חמשה מאה", שלא יברחו מהרע אלא ירדפו את הרע בצורה כזאת שהרע יברח מהם, ומחמשה מהם ירדפו מאה מכוחות הרע. ויש

ולמה היא איננה מאירה בקרבו, מוכרח להיות שזהו מחמת עוון כלשהו, מגלגול זה או מגלגול אחר, המפריע ומעכב ומונע מעצם הנשמה להאיר בתוכו, או משום שעדיין לא אתכפייא סטרא אחרא וכו', או משום שהלביש נפשו בלבושים צואים, מהבל ורעות רוח, מדברים כמלים ומחשבות אדם ותחבולותיו, בעניני עולם הזה קנאה תאוה וכבוד וכל שאר סוגי הבלי עולם הזה, ובסופין בטל'ן דיליה.

ובחינה זו היא גם כן מבחינת ליום שרש הגבורות, שהמרידות הוא מיסוד אש, מרירות היא בעירה פנימית מיסוד האש שבתוך האדם, ושעל ידי זה הוא מתעורר כח החמימות וכמ"ש במ"א.

גרשון ומררי מביאים לקהת, גירוש הרע ומרירות עליו מביא לאסיפת וקיבוץ והפיכת החושך לאור

ועל ידי זה, על ידי כוח גירוש הרע ומרירות על הרע, הוא בא לבחינת ומעלת קהת, שאין ענין בהתמרמות על הרע כשלעצמה, כמבואר בתניא שצריך להביא את המרירות להתקרבות לה' בשמחה לאחר מכן, וכמבואר בספרי קודש (פי' אהרן, משנה לטובה, מזה, ועו) שההפרש בין מרירות לעצבות היא שמרירות מתניעה את האדם וגורמת לו להתקרב לה', ואילו עצבות מפילה את האדם.

ומשפחת קהת נעלית בכל ג' משפחות אלו, שהם היו נושאי הארון, וקהת הוא מלשון "ולו יקחת עמים" (בראשית מט ט), [אלא

שיתנקה ממותרות אלו, ובלידת עשיו התנקה יצחק ממותרות הגבורה, ועל ידי היה יכול להיות מיטתו של יעקב אבינו שלימה מבלי שום פסולת ומותרות.

וגרשום היא מלחמה ובריחה פנימית ונפשית ולא רק טכנית, ולא לחינם עשה ה' שבדורנו הולך ומתברר מלחמה זו הפנימית, שהבירורים והניסיונות של דורנו, בעיקר בעולם הטכנולוגי, נהפך להיות ממקום פנימי של האדם בינו לבין עצמו, שהולכים ונפרמים עוד ועוד המגבלות הטכניות בכך, כי בבירור האחרון הוא הבריחה הפנימית מהרע, על ידי אתכפיא סטרא אחרא.

מררי - מרירות מחשבון על ימי חלדו

ומררי, הוא ענין המרירות בהיות ממארי רחושבנא על ימי חלדו, כל המסתכל במעט רצינות על חייו, גם אם חושב הוא שיחיה מאה שנים, הרי רואה הוא שכבר עברו אחוזים ניכרים מכך, כל אחד כפי האחוזים אשר עברו, ובעוד שלילדים קטנים כל שעה נראית כשנה, הרי ככל שמתבגרים מראש השנה לראש השנה נראה כשעה, שכל שמתבגרים החיים רצים וחולפים במהירות יותר, ומתבונן האדם ורואה אשר רובם ככולם בחשך ילך, בכריתות הגוף מן הראש הוא בחינת לנוגלותם של נפשו, שאינה מאירה בנפשו כי אם לעתים רחוקים, וזאת מפני עוונותיו המברילים, שהרי לכל יהודי יש נשמה חלק אלוק ממעל,

עבודת הכהנים לבסות את כלי
הקודש בלבושים – הלבשת רצון
העליון בתורה שבעל פה

והנה כל זה הוא עבודת הלויים, להעלות
נפשו לה' ממטה למעלה, להיות
דבוקה בשורשה באלקים חיים, שזהו
הקמת המשכן שבנפש האדם, אבל בחינת
הכהנים הוא מלמעלה למטה, וכן הוא גם
בבחינת הכהנים שבנפש האדם. כי הנה
כתיב (צמדצז 7 ט) "ובא אהרן ובניו וגו' וכסו"
וגו', שהם הם המכסים ומלבישים את כלי
הקדש בלבושים רבים, שש וארמנן בו,
שית גוונין הם שית סדרי משנה, שבהם
מלוכש רצון העליון יתברך, זהו הלבוש
המכסה על הרצון העליון כבואו לחנות בתוך
עולם הזה.

"ולא יבואו לראות כבלע את
הקודש" – עיקר התשוקה תהיה
לה' לבדו ולא להתורה בלבד

מה שאין בן כבני קהת כתיב (שס פסוק ט)
"ולא יבואו לראות כבלע את הקדש".
והענין כי אמרו רז"ל (ע' יצמות קט) 'בל'
האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין
לו', זה שאומר שמספיק לו ללמוד תורה
ולהיות למדן ואינו צורך שום דבר חוץ מכך
אפילו תורה אין לו, שעיקר תשוקתו וחפצו
יהיה לה' לבדו ולדבקה בו יתברך, ולא
להתורה בלבד, וכמו שכתוב (שיר השייט ג ד)
"אחותיו ולא ארפנו", "אחותיו" דוקא,
אלא ש"הבאתיו אל בית אמי" וגו',
החיפוש הוא לאחוז ולהידבק בה', אלא

שהיו"ד נוספת, להורות על הפעולה
לעתיד], שהוא לשון אסיפה וקיבוץ,
בתרנומו 'ולו יתכנשו עממיא'. ההינינו,
שמתאסף ומתקבץ אליו לבו ורוחו
ונשמתו אליו יאסוף, במקור חוצבה
ברשפי אש שלחבת העולה למעלה. ישנם
תאוות שהאדם נמצא כל כולו בתוכו,
ובתאוה קשה לראות זאת, אולם כאשר
רואים אדם הכועס על חברו רואים שכל כולו
עטוף בכעס, מרגליו ועד ראשו, ידיו וכל גופו
רועדים מרוב כעס, ולהיפך בקדושה יתכן
שהאדם יאסוף את עצמו שכל כולו יהיה
רשפי אש לה'.

ומה שלא נאמר בפירוש לשון אסיפה,
כדכתיב (דנניס לב ט) "בהתאסף ראשי
עם" וגו', אלא בלשון קהת, כי שם נאמר
"יחד שבמו ישראל", שקבוצם נקרא
אסיפה, אבל בהקבץ בחינת שאר עמים
להתאסף למקורם, ככתוב "ולו יקהת עמים"
שזהו אסיפת כל החלקים החיצוניים של עולם
הזה, נאמר "יקהת" מלשון קיוהא, שהוא
ענין חריפות וחמיצות, כמו דרך משל
העושה מטעמים מדברים חריפים וחמוצים
וכו', כך הוא בענין זה דאתהפכו מרירא
למיתקא, אותם רגשות ודברים מרירים
הנמצאים במקום לא נכון כשמתהפכים לטוב
נקראים הם קהיה. ולכן נקרא בחינה זו
קהת. והיא גם כן עבודת הלויים מבחינת
גבורות, שמרירי הוא דאתהפכו למיתקא
וחשובא לנהורא, שעל ידי הגבורה מהפכים
את המרירות למתיקות ואת החושך לאור.

התורה, את רצון העליון שבתוך התורה, שזהו סוד האמתי, וכל תורת הסוד באה להתחבר למטרה זו.

והוא על ידי בחינת אהרן הכהן העליון, המביא רצון העליון "אל בית אמי" כנ"ל, וכמו שכתוב בתורה כמה פעמים "וידבר ה' אל משה ואל אהרן", שדבר ה' נמשך לישראל על ידי בחינת משה ובחינת אהרן. וזהו ענין "עומת אור כשלמה" (פסלים קד ג) וכמ"ש כמ"א.

שהדרך לכך היא על ידי "בית אמי" שזהו התורה, התורה היא היוצרת חיבור לה', והתשוקה והחפץ בלימוד התורה צריך להיות להידבק בה' על ידה, אחרת על כך נאמר 'למשמאילים בה סמא דמותא', שהרי רש"י פירש בסוגיא דמתן תורה (סג פס:) את ענין 'למיימינים בה' - 'טרודים לדעת סודה', והרי בזמן רש"י לא היה כתבי האריז"ל, ואף הזוהר לא התחיל להתגלות, ומה כוונתה בסוד התורה שטרודים לדעתה, אלא היינו שטרודים לדעת את הסוד המלוכב בתוך

מִנְּן וּמֵאֵן הוּא רְחִימְךָ
בחג מתן תורתנו ניתן לגלות כל שנה מחדש את הרצון שלמעלה מההיגיון לה' יתברך

רצון התחתון הזה שעל ידי הדעת, לרצון העליון, כפי שאומרים שם לקראת הסיום 'תֵּאִין וּמְתַפְּשִׁין וכו' תְּמַהִין וְשִׁלְיִין לֵה וכו' מִנְּן וּמֵאֵן הוּא רְחִימְךָ וכו' אָרוּם בְּגִינָה סְפִית מְדוּר אֲרִינְתָא', שבעוד שלרצון התחתון הנמשך מהדעת יש איזשהו שייכות גם לאומות העולם, אבל כאשר רואים הם את הרצון העליון של בני ישראל, שלמעלה מהשכלה הבנה השגה והיגיון, מתכנסים הם ותמהים ושואלים מאיפה ומיהו אוהבך שבגללו כנסת ישראל מוסרת את נפשה במשך כל הדורות, מסירות נפש אינה באה משכל והיגיון אלא מהתשוקה והרצון שמעצם הנשמה המשתוקקת לה' ואינה יכולה להתנתק ממנו, ולזה אין לגויים שום שייכות

האר"י הקדוש כותב שבכל שנה ישנו מתן תורה מחדש, ואין הכוונה שיהיה דפוס חדש, אלא לחיבור הפנימי לרצון ה' שבתורה, לגילוי רצון העליון של השתוקקות נשמות ישראל לקב"ה שלמעלה מכל שכל והיגיון.

והרי זה כל הכתוב בפיוט אקדמות שכלל ישראל נוהגים לאמרו לפני קריאת התורה בחג השבועות, שבתחילה (פסוק ג) מדברים על רצון התחתון, שאילו כל הרקיעים יהיו גוילים וכל הימים והמים יהיו דיו וכל דרי מטה יהיו סופרים לא יצליחו לכתוב את גדלות ה', והוא ענין 'לית מחשבה תפיסא ביה כלל'. וממשיכים ומחברים את

זי"ע יהודי שלא הכירו בתחילת אחת הלילות בספירת העומר, והתחיל לדבר ולשוחח עם הרבי, באמצע השיחה נרדם הרבי, הלה שלא הכיר את הנהגותיו, דפק על ידו של הרבי, כאומר הרי אנחנו באמצע לדבר, אמר לו הרבי, "מייך קינד, איך האב גיוואלט מעהר שמועסן מיט דיר, אבער מ'לויפט צו מתן תורה", [- בני, הייתי רוצה לדבר עמך עוד, אבל רצים למתן תורה].

כבר לא נשאר לנו ימים רבים לריצה נפשית זו, ויש לנו לצפות עוד ועוד לשייכות רוחנית לה', ויזכנו ה' להקים את משכנו שבתוכנו, ולהתכונן כראוי למתן תורה הבא עלינו, אמן ואמן.

ומגע. ורצון עליון זה נתן לנו ה' במתן תורה, בו אמר "אנכי ה' אלקיך", ויעל כל דיבור ודיבור פתחה נשמתך'.

וזהו דייקא ההכנה למתן תורה, וזהו מעמד קבלת התורה שישנו מחדש בכל שנה ושנה. והאמת היא שניתן אף באמצע הלילה להתחבר שוב לרגעי קבלת התורה על כל המשתמע בכך, לחזור לאותו אהבה ורצון ותשוקה נעלים שלמעלה מהדעת, שהרי לעולם ה' דברך נצב, ודבריו חיים וקיימים לעולם ולעולמי עולמים. אולם בכוא יום מתן תורה, היום שיש לו שיוך ישיר וגלוי לגילוי זה, ניתן יותר להתחבר לרצון עליון זה.

מסופר, שפעם בא אל הרה"ק מלעכוויטש

שיחה

שנמסרה ביום א' משלושת ימי
הגבלה בביהכנ"ס של האר"י
הקדוש בצפת
במסגרת מסע 'היו נבונים' שע"י מוסדות
'פני מנחם'

מ"ז למ"ט מונים - ערש"ק במדבר תשפ"ו - צפת
עיה"ק

עבודת קישוטי כלה בליל שבועות
גילוי אלקות במקומות הרחוקים

תוכן הענינים

עבודת קישוטי כלה בליל שבועות גילוי אלקות במקומות הרחוקים

ז	קישוטי השכינה תלויים בעבודתנו
ז	מקורות המנהג להיות נעורים בליל שבועות
ז	קישוטין – המושבת גילוי השכינה בכריאה
ח	עבודת הקישוטין שייכת ביותר לדורות האחרונים
ח	תכשיטי כ"ד פרקי מסכת שבת
ט	הלב והנשמה שמכניסים בעבודה הם קישוטי השכינה
ט	ההתאמצות מגדילה את הקישוט
ט	נקודת ההתבטלות בהבנה כי אין בדינו כלום היא עיקר הקישוט
ל	נטילת חלק במתן תורה על ידי הקישוטין
ל	'הג הביכורים' והתפשטות האלוקות בדורות האחרונים
ל	ביכורים תוספת ועיטור, בעבודת הקישוטין
לא	פסח וספירת העומר לעומת הג השבועות
לא	התפשטות תורת הצדיקים בדורנו אנו
לב	הוקא מונך ריחוק וקושי עולה יותר 'קישוטי השכינה'

עבודת קישוטי כלה בליל שבועות גילוי אלקות במקומות הרחוקים

קישוטי השכינה תלויים בעבודתנו

בלילה הזה עושים תכשיטים לשכינה הקדושה. ביאור העניין הוא כי 'שכינה' הכוונה לגילוי הנהגת הבורא בבריאה, ועל ידי הקישוט אנו ממשיכים יותר את גילוי ה'שכינה' בעולם. כי עניין 'תכשיט' הוא למשוך את העין אל הדבר המקושט; כך על ידי שאנו עושים תכשיטים לשכינה, אנו ממשיכים יותר את גילוי הבורא בבריאה.

ובסידור ר' שבתאי (הנסגות מן השפועות) כתב בשם האר"י ז"ל כי יש לנהוג תענית דיבור בליל שבועות עד תפילת 'כתר' בתפילת מוסף. והעניין הוא כי בדברי הזוהר מבורא כי בזמן הייחוד של המלך והמלכה, שואל המלך ומתעניין מי היו אלו שקישטו את השכינה הקדושה. ודבר זה מתרחש בזמן אמירת 'כתר'. אם כן, מי שעסק בקישוטי ה'שכינה' בלילה צריך להישאר בעניין באותו הזמן שהמלך - מלכו של עולם - ישאל עליו ויתעניין בו ובעשיית התכשיטים שעשה עבור ה'שכינה'. לכן אין להסיח דעת מהעניין עד אחר תפילת 'כתר', שאז ה'שכינה' תציין בפני הרבש"ע את כל אלו שעסקו בתיקוני ה'שכינה' ותכשיטיה.

מקורות המנהג להיות נעורים בליל שבועות

נהגו ישראל להיות נעורים בליל חג השבועות ולערוך 'תיקון ליל שבועות'. המקור הקדום ביותר הנמצא בידינו הוא מה שמוכא בספר 'שרשי מנהגי אשכנז' בשם 'ידידיה האלכסנדרוני', שהיה בזמן הבית וכתב כי יש יחידים שנעורים בליל חג השבועות. ובזוהר (פ"ג דף 57): מובא כי חסידים הראשונים לא היו ישנים בלילה זה והיו עוסקים בתורה. וברבינו דוד בן רבי יהודה החסיד בן הרמב"ן כתב "נהגו הקדמונים משרתי עליון שלא לישון בליל שבועות, ועכשיו לשתי לילות", עכ"ל. עניין זה שלא לישון בלילה קודם מתן תורה היה מנהג ליחידים, אמנם במשך הדורות הלך המנהג והתפשט יותר ויותר גם במקומות שלא נהגו כן תחילה, עד שהיום רבים נוהגים במנהג זה.

קישוטין - המשכת גילוי השכינה בבריאה

בכדי להבין מהי עבודת הלילה, יש להתבונן בדברי הזוהר (סג) כי על ידי הלימוד

עבודת הקישוטין שייכת ביותר לדורות האחרונים

המעמקים את חלקי הקדושה החסרים ובכך תושלם קומת הקדושה ונגיע לתיקון השלם. וכמו כן בעניין 'תכשיטי השכינה' הנעשים בחג השבועות, יש לדורנו יותר שייכות להעלות לרבש"ע נחת רוח ממקומות יותר נמוכים ושפלים ובכך נעשים תכשיטים יותר נעלים ומיוחדים. כי עניין הקישוטין הוא העלאת נחת רוח לרבש"ע, ובעבודת ה' במקומות הנמוכים יותר יש נחת רוח לרבש"ע באופן נעלה יותר.

תכשיטי כ"ד פרקי מסכת שבת

מסופר על הרב צדקה זצ"ל כי כאשר היה ילד עבר בליל שבת אחד אצל רבנו ה'אמרי אמת' זיע"א לאמירת 'גוט שבת'. וכאשר עבר, שאלו רבנו ה'אמרי אמת' מדוע במסכת שבת ישנם כ"ד פרקים, והילד לא ידע לענות. על כן הלך לשאול את ה'כף החיים' בטעם הדבר, וענה לו ה'כף החיים' כי טעם הדבר הוא כנגד כ"ד תכשיטי השכינה הנעשים על ידי כ"ד פרקי המשניות כשלומדים אותם בכל שבת (ומקו הדגייס סוף מהארי"ו). הלך הילד וחזר לפני ה'אמרי אמת' ואמר לו תשובה זו, וה'אמרי אמת' רווה נחת מתשובה זו והעניק לילד פירות לכבוד כך.

ויש עלינו להתבונן כי אם בכל שבת ישנם כ"ד פרקי משניות שעל ידם אנו עושים כ"ד קישוטים ל'שכינה', מדוע אם כן בליל חג

עניין 'תכשיטי כלה' שייך יותר לדורנו, כפי שאנו רואים כי מנהג הלימוד בליל שבועות הולך ומתפשט בדורנו יותר ויותר. ובדומה למה שכתב בספר 'בית אברהם' לבאר כיצד ייתכן כי הדורות האחרונים יביאו את הגאולה, דבר שהדורות הקודמים לא הצליחו, וכי אנו יותר טובים מכל אותם צדיקים וחסידים שהיו בדורות הראשונים! אלא מבאר ה'בית אברהם' במשל לכתרו של המלך שהיה מוכן כמעט לגמרי, אלא שהיו חסרים בו אבנים טובות, שעל מנת להגיע אליהן בכדי להביאן ולקבען בכתר המלך היה צורך ללכת במקום הטינופת והלכלוך. מקומות כאלה שאנשים מן היישוב אינם מסוגלים אפילו לנשום את זוהמת האוויר שיש במקום. אשר על כן שלחו לאותו המקום אנשים פשוטים ומגושמים מאוד שחיים במקומות מוזנחים ומלוכלכים, שעבורם אין כל קושי להיכנס אל מקום האבנים הטובות. ואותם אנשים נבערים הלכו והוציאו את היהלומים מן הבוץ והביאו אותם עבור כתר המלך.

כך גם בעניין תיקוני הקדושה שיש לעשות בכדי להביא את הגאולה השלמה. ישנם חלקי קדושה המונחים במקומות כל כך נמוכים שדורות ראשונים לא היו מסוגלים לרדת כל כך נמוך. ובעבור כך נשלחנו אנו, הדורות האחרונים, להרים ולהגביה מתוך

ובפשטות יש לומר כי ישנם כמה מינים של קישוטים לשכינה הקדושה - חלקם לכל שבת בשבת, וחלקם עבור חג השבועות.

השבועות אנו אומרים את כ"ד ספרי התנ"ך לעשות איתם את כ"ד הקישוטים? מדוע לא ללמד את כ"ד פרקי משניות של מסכת שבת?

הלב והנשמה שמכניסים בעבודה הם קישוטי השכינה

עניין הקישוט מעצם דברי התורה אלא מהחלק שכל אחד מכניס בתוך לימודו. על כן בחרו לומר בדוקא פסוקים של התורה ולא משניות שבת, כי את פסוקי התורה והנביאים קיבלנו מהרבש"ע ולא נוסף דבר אחר כך, ובה אנו מכניסים את השתוקקות ליבנו למתן תורה. ובכך נעשה תכשיט לשכינה הקדושה, כי אין אנו מעוניינים לבוא לפני הרבש"ע עם תורה שהתחדשה על ידי ישראל מקבלי התורה, אלא רק עם פנימיות לבבנו שאנו מכניסים מלימוד התורה שקיבלנו ממנו יתברך.

נקודת ההתבטלות בהכנה כי אין בדינו כלום היא עיקר הקישוט

בגמרא (קידושין מה). מבואר כי אישה שאמרה "עשה לי שירים נזמים וטבעות ואקדש אני לך", כיון שהגיע לידה - מקודשת. ובכך יש לבאר את אמירת ה'תיקון', שאנו יודעים כי משל עצמנו אין לנו כלום אלא אנו מבטלים את עצמנו לרבש"ע בהכנעה ומבקשים ממנו שיתן עבורנו את התכשיטים. ואנו אומרים את הפסוקים שהרבש"ע עצמו נתן לנו על ידי משה רבנו ושאר נביאים, ומנקודת הביטול עצמה נעשה הקישוט. מכך שאנו יודעים כי

ההתאמצות מגדילה את הקישוט

אבל בכדי להעמיק יותר עלינו להתבונן תחילה מהו עניין הקישוטים הנעשים על ידי הלימוד בלילה הזה. וידוע המעשה שהיה עם ה'בית יוסף' שזכה לגילוי של 'בת קול' שדיברה מתוך גרונו בשעת הלימוד בליל שבועות (ש"ה מסכת שערות נ"י מנזיה מ"א). והנה שם מסופר כי בלילה השני שעשו את ה'תיקון', לאחר עבודת היום הראשון בו כל החברים בקבוצה לא נתנו תנומה לעיניהם כלל מחמת הלימוד בלילה, וכן ביום גם לא ישנו מחמת שיעורו של ה'בית יוסף' שלמד עימם, ובלילה השני כאשר ישבו ולמדו בחבורה - זכו גם ל'בת קול' שתדבר מתוך גרונו של ה'בית יוסף' אבל היה בדרגה גבוהה יותר של התגלות. וגם ה'בת קול' הקדים יותר וכבר כשעסקו בפסוקי ה'תורה' כבר התחיל לדבר עימם.

הביאור בזה הוא כי הקישוט נעשה מהמאמץ שכל אחד מתאמץ עבור הלימוד הזה, ומהלב והנשמה שמכניסים בלימוד הזה. על כן בלילה השני, שהיו יותר עייפים והיו צריכים יותר להתאמץ, הקישוט היה יותר נעלה ולכן זכו לגילוי בדרגה גבוהה יותר ומהר יותר. כי אין

ומתקן את עצמו בעמל ויגיעה. וכן מבואר בדברי ה'של"ה' (מסכת שטעוט נר מ"וה א"ת ו') שכתב כי אפילו שיש להימנע מלדבר דיבורי חול בלילה זה, מותר להפסיק בכדי לדבר דברים של מוסר ותקנות לעבודת ה', כי עיקר ה'תיקון' הוא התעוררות הלב בתשוקה לקבלת התורה, על כן דברי מוסר ועבודת ה' הם חלק מה'תיקון'. ומשום כך כתב האר"י ז"ל (שעש"כ דף פ"ג) כי מי שאומר את ה'תיקון' בליל שבועות מובטח לו שלא ימות באותה שנה.

ואפשר לומר כי מדובר גם על חיים רוחניים ולא רק על חיים גשמיים. כי יש ואדם חי חיים פיזיים סדירים אבל בתוך תוכו הרי הוא כמת, ללא שום חיות וחיבור לעניינים רוחניים. ומי שבחג השבועות לוקח חלק בתיקוני ה'שכינה' על ידי עבודתו העצמית ויגיעתו, ומבטל את עצמו לרבש"ע בהכרה שאין לו בפני עצמו כלום אלא רק מה שהבורא משפיע עליו, הרי שהוא 'מחותן' עם הרבש"ע ויש לו חלק מקבלת התורה שמתחדש בשנה זו. אם כן, אי אפשר לסלק מהחיות בעבודת ה' ולוותר על החיבור שלו לתורה ומצוות כיון שיש לו חלק בכל העניין על ידי הקישוטין שעשה ל'שכינה' הקדושה.

'חג הביכורים' והתפשטות האלוקות בדורות האחרונים

הביכורים לבית המקדש. והנה במסכת ביכורים מבואר כי ישנם שלושה חלקים במצוות הביכורים: יש את הביכורים עצמם, היינו הפירות שהבכירו תחילה שחייבים

אין לנו כלום מבלעדי הבורא יתברך ואנו מתבטלים אליו. וככל שהביטול גדול יותר, כך הקישוט שנעשה ממנו גדול יותר.

ויש לרמוז כי 'שטן' הוא ראשי תיבות שירין טבעות נזמים, משום שמתוך תוקף התגברות כוחות היצר הרע והעבודה של בני ישראל להתגבר עליו ולקיים את רצונו של הרבש"ע, נעשה קישוט מופלא ויפה עוד יותר. וסופי תיבות של 'עשה לי שירים נזמים וטבעות' עולה 'תמימה', משום שככל שהניסיונות גדולים יותר והקישוטים הנעשים מהם נעלים יותר, זוכים ליותר תמימה משיבת נפש. כי עיקר הקישוט הוא חלק העבודה שכל אחד משקיע בתורה ומצוות, על כן עניין הקישוטין שייך יותר לדורנו בו אנו זקוקים ליותר עבודה ויותר התאמצות בתורה ומצוות, ועולה מכך קישוטין נפלאים יותר ויותר.

נטילת חלק במתן תורה על ידי הקישוטין

כתב ה'שפת אמת' (שטעוט מל"ד) כי 'קישוטין' הוא מלשון 'קשוט', והוא כמבואר כי עניין הקישוט הוא מה שכל אחד נותן משלו

ביכורים תוספת ועיטור, בעבודת הקישוטין

חג השבועות נקרא בתורה 'חג הביכורים' (שמות כ"ג, טו) כי מאז אפשר להביא את

כי עומק דברי התורה שהם גילו הולך ומתפשט יותר ויותר, אבל החלק של הדורות האחרונים הוא ב'עיטור' ובקישוטין שאנו עושים על ידי שאנו מקיימים את רצונו של הקב"ה גם מתוך מקומות נמוכים עם ניסיונות קשים יותר מדורות הקודמים.

פסח וספירת העומר לעומת חג השבועות

בכך מתחלקת גם העבודה מחג הפסח עד שבועות. כי חג הפסח עצמו הוא עצם ההתהוות של עם ישראל לעם, על ידי שיצאו ממצרים וממ"ט שערי טומאה נכנסו אל מ"ט שערי קדושה והתקרכו אל הרבש"ע. ובימי הספירה מרחיבים יותר ויותר את הנקודה של יציאת מצרים בעבודה מפורטת דבר יום ביומו, ובחג השבועות יש את עבודת הקישוטין, שבני ישראל מגלים את פנימיות ליבם בהשתוקקות לקבלת התורה בכל שנה ומוסיפים את ה'ברק' ואת היופי לעניין. ובכך מעוררים מלמעלה את הרצון לתת את התורה מחדש בכל שנה ושנה.

להביא אותם לבית המקדש ויש בהם קדושה של 'ביכורים'. החלק השני נקרא 'תוספת ביכורים', וזה מה שיכול להוסיף מאותו מין פירות לביכורים והפירות מקבלים גם כן קדושת 'ביכורים'. החלק השלישי הוא 'עיטור ביכורים', ואלו הפירות שיכול להוסיף ממיני פירות אחרים בכדי לקשט ולעטר את הביכורים.

ועל דרך זה יש לבאר בהמשכיות הדורות. כי דורות הראשונים שקיבלו את התורה בכל שנה מחדש, גילו את חלקי התורה שהם מיסודות התורה ממש. כמו רבנו ה'בית יוסף' והאר"י ז"ל, כאשר הם קיבלו את חלק התורה שהתגלה בשנות חייהם - הרי השפיעו את חלקי התורה שעליהם אנו מתבססים היום: השולחן ערוך וכל חלקי פסיקת ההלכה. וכן תורת הקבלה שגילה האר"י ז"ל, שממנה נמשכת כל תורת הקבלה עד היום עם תורת הרש"ש וכו'. וכמו כן רבנו הבעל שם טוב זיע"א שקיבל את גילויי תורת החסידות והשפיע אותם הלאה לדורות הבאים. ואנו רק מוסיפים על דבריהם ומבארים אותם וחיים על פיהם.

התפשטות תורת הצדיקים בדורנו אנו

ביניהן דברי תורה הרי זה מושב לצים". כי הכוונה לומר שבמקום זה היה מתחילה 'מושב לצים' ומשום כך אין עתה שם דברי תורה מחמת ההשפעה השלילית שנשארה

כאשר נמצאים במקום בו חיו ופעלו צדיקים וקדושים גדולי עולם, הדבר משפיע עלינו לטובה, כמו שכתבו הספרים לבאר את מאמרם (שם פ"ג מ"ב) "שנים שיושבין ואין

דווקא מתוך ריחוק וקושי עולה יותר 'קישוטי השכינה'

בענין ה'קישוטי כלה' שנעשים באמירת הפסוק הראשון והאחרון מכל חומש, נראה לבאר על פי המבואר בגמרא (נבא מתרא קסב): כי אין למדים משיטה אחרונה של שטר אלא צריך לחזור בשורה האחרונה על עניינו של שטר. וכמו כן בסוף הדורות, שכבר אין למדים מהם מפאת חולשת הדורות, אבל דווקא בדורות האחרונים חוזרים על עניינו של שטר. ועל כן בפסוק האחרון מתגלה הקישוט. כמו דורות האחרונים שעושים יותר קישוטים לשכינה על ידי גילוי אלוקות במקומות הנמוכים יותר מתוך קשיים מרובים יותר.

וייתכן שמשום כך נרמז השם דווקא בתיבה השנייה של הפסוק, כי התיבה הראשונה מרמזת על נקודת ההתחלה ששייכת לבורא, לעומת התיבה השנייה שרומזת על המקבלים והנבראים. וכן סופרים את התיבה מסוף הפסוק ולא מתחילתו, מה שמורה על עניין חיצוני יותר. ודווקא מתוך אותם מקומות נמוכים עולים קישוטים לשכינה הקדושה באופן נעלה יותר. וביום חג השבועות, כאשר הבורא רוצה להשפיע את התורה החדשה, מתעניין המלך בכל מי שהעלה תכשיטים ל'שכינה' הקדושה. ובשמים מתפלאים איך ייתכן שמתוך מקומות כאלו נמוכים עולים שעשועים ותכשיטים מיוחדים ונפלאים כאלו. ועל ידי כך מעוררים את הרצון להשפיע את התורה הקדושה על

במקום. וקל וחומר כי הצדיקים במעשיהם הטובים האירו לכל סביבתם ונשארה הארה מכך לדורות.

תורת האר"י ז"ל היא התפשטות והמשכיות לתורתו של רבי שמעון בר יוחאי שמתגלה בזוהר הקדוש. ואפשר להבחין בכך גם בעניין תכשיטי השכינה בליל חג מתן תורה: שבדברי הזוהר מבואר כי יש ללמוד בלילה הזה ומכך נעשים תכשיטי כלה העליונה, אבל לא מבואר מה נעשה בדיוק ואיך. עד שבא רבנו האר"י ז"ל וגילה כי הקישוטים נעשים על ידי צירופי אותיות של כל חומש בתחילתו ובסופו - מהאות הראשונה והאחרונה של התיבה השנייה מהסוף של הפסוק הראשון והאחרון. הרי שהאר"י ז"ל פירט באופן גלוי יותר את תורתו של רבי שמעון. ורבנו הבעש"ט הוסיף לבאר את גילויי הזוהר והאר"י ז"ל, איך הם מתבטאים ומתגלים בנפש של כל אחד ובעבודה העצמית של כל אחד.

וכך אנו היום הולכים ומרחיבים את תורתם של צדיקים אלו, וכל אחד מאיתנו הוא בבחינת 'חסידי קמאי' המבואר בדברי הזוהר הקדוש שהיו נוהגים להיות נעורים בליל חג השבועות ולעסוק בתכשיטי ה'שכינה'. ומצד שני, לכל אחד מאיתנו ישנם חלקים ששייכים לדור האחרון עם כל ניסיונותיו ובלבוליו, אלא שעלינו לשקוע יותר ויותר בחלק גילוי האלוקות ששייך היום יותר מבעבר.

כל אחד ואחד באופן אישי, ועל כל ענייניו פנימיות לבבו בהשתוקקות ובכיסופים של כל אחד ואחד שעשה והתאמץ לגלות את לקבלת התורה.

שיעור

נמסר בביהכנ"ס שע"י קהילת

אהבת חיים – רחביה

עדה"ק ירושלים כ' אייר תשפ"ו

בענין אפיית שתי הלחם עם לחמים

אחרים ביו"ט

דברי הכנה לחג שבועות
ענין שייכות כלל ישראל במלאכות

סידור הפת ולמעשה בעבודת

האדם

תוכן הענינים

שיעור בענין אפיית שתי הלחם עם לחמים אחרים ביו"ט דברי הכנה לחג שבועות ענין שייכות כלל ישראל במלאכות סידור הפת ולמעשה בעבודת האדם

לז	אפיית שתי הלחם ביום טוב
לז	הוכחה משתי הלחם כי 'ריחא מילתא'
לז	דהיית הדוכחה מכיון שאי אפשר לאפותם יחד
לח	תנור גדול אין בו ריחא אבל מועיל בו ריבוי הפת
לט	קשיית הפני מנחם' מכך שצריך לאפות אחד
לט	חילוק מתי ריבוי הפת מועיל ומתי לא מועיל
מ	היתר הטפל אנב העיקר
מ	עיקר ההיתר תלוי בכונת הפעולה
מ	היתר מליחת קרבנות בשבת
מא	הקטרת קטורת בשבת יותר מהשיעור
מב	שתי הלחם ומלאכות אפיית הפת בעבודת ה'
מב	יגיעת האבות הכינה לנו את הדרך לקבלת התורה
מב	גלות וגאולת מצרים בבחינת זריעה וקצירה
מג	העבודה בירידת ה'מן' הפרידה את הרע מעם ישראל
מג	ביום השבת מתרוממים מדחי החולין והגשמויות
מד	נסיונות בני ישראל בכדי לבררם
מד	כח ה'אש' שבתורה והשפעתו על חיי הפרט
מד	התאחדות עם ישראל עם הרבש"ע כמעמד הר סיני
מה	תהליך יציאת מצרים עד מתן תורה שייך בעבודה של כל אחד

שיעור בענין אפיית שתי הלחם עם לחמים אחרים ביו"ט דברי הכנה לחג שבועות

ענין שייכות כלל ישראל במלאכות סידור הפת ולמעשה בעבודת האדם

אפיית שתי הלחם ביום טוב

לכל הלחמים שנמצאים בתנור ובתוכם גם ללחם שמעונין לאכול ביום טוב על כן מותר לאפות את כל הלחמים ביום טוב, וכך נפסק להלכה (או"ח סימן תק"ו ס"ו): "מותר לאפות תנור מלא פת, אף על פי שאינו צריך אלא פת אחד". אם כן אפשר לאפות את שתי הלחם ביום טוב יחד עם עוד לחמים חולין משום היתר זה, שריבוי הפת מועיל לכל הלחמים ואם כן יש בכך היתר לשתי הלחם.

אלא על כרחך צריך לומר שטעם הדבר שאין אומרים לעשות כן הוא משום 'ריחא מילתא' כי מכיון שהלחם החולין יקבל ריח משתי הלחם שהם קודש, אסור לאפות יחדיו בתנור אחד לחם חולין עם לחם קודש. ומכך מוכיח ה'פלת' כי הלכה כרב ש'ריחא מילתא'.

דחיית ההוכחה מכיון שאי אפשר לאפותם יחד

יש שרוצים לדחות את ההוכחה, מכיון שאופים את שתי הלחם בבית המקדש הרי שאין אפשרות להכניס לשם לחמים

הוכחה משתי הלחם כי 'ריחא מילתא'

בגמרא (פסחים ע"ו) מבואר כי רב סבירא ליה ריחא מילתא היא ולוי חולק וסובר כי ריחא לאו מילתא היא, דהיינו כאשר אופים בתנור אחד היתר עם איסור באופן שאינם נוגעים זה בזה אבל הריח של האיסור נכנס בהיתר ומשביחו, לשיטת רב אסור ואילו לוי מתיר כי אינו חושש לריחא. ורבותינו הראשונים נחלקו בכך אם פוסקים הלכה כשיטת רב או כשיטת לוי (יו"ד סימן ס"ג וסימן ק"ט ס"ב).

בספר 'פלת' (סימן ק"ט סק"ו) מביא הוכחה לכך שהלכה כרב שריחא מילתא היא, מענין שתי הלחם המבואר בגמרא (מנחות ק): שאין אפייתן דוחה שבת או יום טוב על כן צריך לאפות את שתי הלחם מערב יום טוב, ומקשה על כך ה'פלת' מהמבואר בגמרא במסכת ביצה (י): "ממלאה אשה כל התנור פת, מפני שהפת נאפת יפה בזמן שהתנור מלא". ואע"פ שלא יאכלו ביום טוב את כל הפת אבל מכיון שריבוי הפת בתנור מועיל

מועילה בתנור גדול, אם כן הדרא קושיא לדוכתא מדוע צריכים לאפות את שתי הלחם בערב יום טוב הרי אפשר לאפות ביום טוב יחד עם לחם חולין בתנור גדול שבכך אין חשש משום 'ריחא'.

אמנם הרא"ש (פ"ה פק"ג סימן ט') מדייק מלשון הגמרא כי דוקא בתנור קטן

מותר לאפות יחדיו הרבה לחמים ביום טוב, כי רק באופן כזה יש השפעה של כמות הלחמים הנאפים בתנור זה על זה, אם כן מיושבים דברי ה'פלת' כי אין אפשרות לאפות בתנור גדול באופן שאין חשש ל'ריחא' כי ככה"ג אין מועיל ריבוי הפת להתיר את אפיית שתי הלחם, אמנם מדברי התוס' יש להביא ראיה כי גם באופן שאין בו משום 'ריחא' יש בו ההיתר של ריבוי הפת, שהם הקשו (פסחים מו.) על דברי הגמרא המאריכה בנידון איך יש לנהוג באופה עיסה טמאה ביום טוב של פסח, שהרי צריך להפריש 'חלה' ומכיון שהעיסה טמאה הרי שיהיה אסור לאכול את החלה שיפריש ממנה, ומשכך אין היתר לאפות את החלה ויבוא לידי חימוץ, ומקשים התוספות כי ניתן יהיה לאפות את ה'חלה' עם העיסה עצמה מחמת ההיתר של ריבוי פת, ומתרצים תוס' כי דברי הגמרא שם מדברים באופה על גבי גחלים שאין את ההיתר של ריבוי הפת כי באפיה בצורה פתוחה אין השפעה לכמות הלחם.

ומכך שהוצרכו התוס' לדחוק ולהעמיד את דברי הגמרא שם באופה על גבי גחלים ולא תירצו דאיירי בתנור גדול שאין

חולין מכיון שהם 'חולין בעזרה' ואם כן אין אפשרות להרבות בפת ולאפות, אלא שבגמרא (מנחות 55) מבואר דמכיון שאופים בערב יום טוב הרי שצריך לאפות מחוץ לבית המקדש בתנור של חול בכדי שלא ייפסלו הלחמים בלינה [ואף על פי שהרמב"ם (תמידין ונוספין פ"ה ה"ו) לא פסק כן, אמנם זוהי משמעות דברי הגמרא].

הברוך טעם מיישב כי אסור לאפות את לחמי החולין עם שתי הלחם בתנור אחד כיון שעל ידי ריבוי הלחם נאפים לחמי החולין יותר טוב ונמצא נהנה מלחמי הקודש ומועל בהקדש על כן אין אפשרות לעשות עיצה זו, אמנם יש לדון בדבר כיון שכל מטרת אפית לחמי החולין יחד עם לחמי הקודש היא לצורך שתי הלחם שהם קודש ויש בכך נידון בדברי האחרונים אם באופן כזה נחשב ההנאה למעילה בהקדש.

תנור גדול אין בו ריחא אבל מועיל בו ריבוי הפת

סבי כ"ק אדמו"ר ה'פני מנחם' מגור זי"ע (בספר ואס תאמר נק"ו ויש לומר עמ' 35 - ג) מביא בשם אדמו"ר זי"ע"א שהקשה על דברי ה'פלת', כי אף אם נאמר כי 'ריחא מילתא' ומשום כך אין אפשרות לאפות את שתי הלחם יחד עם לחם חולין אולם מבואר בשו"ע (יו"ד סימן ק"ס ס"ה) דהני מילי בתנור קטן, אבל בתנור גדול המחזיק י"ב עשרונים מותר לאפות היתר עם אסור יחדיו ואין בכך חשש מפני הריח, משום שאין השפעת הריח

ובספר 'קרן אורה' (מנחות זג.) כתב כי רק נתינת הלחמים היתה אחד אחד, אבל לאחר שהכניס את הלחמים היה אופה אותם יחדיו בתנור. ויש להקשות על דבריו כי בתוספתא במנחות כתוב: "תנור היה לה כמין מזרת מרובע של שתי הלחם היה מחזיק א' ושל לחם הפנים היה מחזיק שתיים". הרי שכל התנור היה בגודל של לחם אחד בלבד, וכן יש להוכיח מכך שהיה צריך תנור מיוחד לשתי הלחם ולא השתמשו בתנור של לחם הפנים, הרי שלא היו אופים יותר מלחם אחד בתנור.

חילוק מתי ריבוי הפת מועיל ומתי לא מועיל

ויש להקשות מדברי הגמרא במסכת ביצה (כג.) : "עיסה, חציה של נכרי וחציה של ישראל אסור לאפותה ביום טוב, דהא אפשר ליה למפלגה בלישה", והקשו שם התוס' (ד"ה עיסה) מדוע לא נתיר לאפות את העיסה מטעם ריבוי הפת שמועיל לכל הלחמים הנאפים בתנור כמבואר בגמרא (סג טז.) "ממלאה אשה כל התנור פת מפני שהפת נאפת יפה בזמן שהתנור מלא". ומתרצים כי רק במקום שיכול לאכול איזה פת שיקרה מכל אותם הלחמים שאופה אמרינן כי מכיון שריבוי הפת מועיל לכל הלחמים הרי שמותר לאפות הכל, אבל עיסה שחציה של עכו"ם אין יכול לאכול הכל על כן אין מועיל ההיתר של פת מרובה ואסור לאפות את העיסה.

מועיל בו השפעת ריבוי הפת כשם שאין בו חשש 'ריחא', משמע כי סבירא להו לתוספות כי גם בתנור גדול שאין בו 'ריחא' מועיל ריבוי הפת, על כן נדחקו התוספות להעמיד את דברי הגמרא באופה על גבי גחלים. ואם כן קושייתו של אאמו"ר זיע"א עמדה וגם ניצבה להקשות על דברי הפלתי' כי אף אם נפסוק להלכה כי 'ריחא' מילתא היא עדיין יש אפשרות לאפות את שתי הלחם ביום טוב על ידי ריבוי פת, בתנור גדול שאין בו חשש 'ריחא'.

קושיית הפני מנחם' מכך שצריך לאפות אחד אחד

וה'פני מנחם' הקשה על דברי הפלתי' דבגמרא (מנחות זג.) מבואר כי שתי הלחם נאפה אחת אחת בתנור, וכן פסק הרמב"ם (הל' תמידין ומוספין פ"ח ה"ו), אם כן אין אפשרות להרכות בלחמים באפיית שתי הלחם בכדי להתיר אפייתם ביום טוב, וכן כתב בשו"ת מראה יחזקאל (סימן ל"ו) כי מכיון שצריך לאפותן אחד אחד אסור לאפותן יחד עם לחמי חולין. אמנם במנחת חינוך (מנחה שו"א ג) כתב כי נראה לו מסברא כי מה שהקפידה התורה על אפיית שתי הלחם אחד אחד הוא דוקא שלא יאפו שתי הלחם זה עם זה בתנור יחדיו, אבל מותר לאפות פת חולין עם שתי הלחם, וכן כתב החזון איש כי לחמי חולין מותר לאפות יחד עם שתי הלחם וכי כל הקפידא היא רק שלא לאפותם יחד זה עם זה.

החלה כי היא טמאה ואסורה באכילה, הרי שאין להתיר לאפותה יחד עם לחם חולין. אמנם לפי דברי התוספות בפסחים יש להבין מדוע באמת אסור לאפות עיסה שחציה של עכו"ם ביום טוב ולא אמרינן בזה את ההיתר של ריבוי פת שמועיל לכל הנאפה בתנור יחד.

ולבאורה דברי התוס' בביצה סותרים את התוס' בפסחים שהבאנו לעיל בענין חלה טמאה, דגבי חלה אמרו שיש היתר לאפות חלה טמאה ביום טוב עם לחם חולין על ידי ההיתר של ריבוי פת, ולפי דברי התוספות בביצה מכיון שאין יכול לאכול את

היתר הטפל אנב העיקר

משום שהישראל בודאי מכוון גם לאפות את חלקו של העכו"ם בכדי שיקיים את חלקו בשותפות ויוכל לאכול את חלקו בעיסה, ואם כן אי אפשר להתיר לו את האפיה מכח ריבוי הפת שמועיל גם לחלקו של הישראל משום שכונתו היא במפורש גם על חלקו של הגוי. ובכך יש ליישב גם את קושיית ה'פלתי' משתי הלחם, כי מחמת שיש מצוה לאפות את שתי הלחם אין אפשרות להתעלם מאפיינם ולומר כי הם בטלים אל הלחם חולין שאופה בתנור, כי אדרבה עיקר מחשבתו היא עבור שתי הלחם וכל מה שהביא את לחמי החולין לאפות עם שתי הלחם הוא בכדי להתיר את אפיינם של שתי הלחם, על כן אין לומר את ההיתר של 'ריבוי הפת יפה לכל התנור', וממילא אין מדברי הגמרא הוכחה לענין 'ריחא מילתא' או לאו.

היתר מליחת קרבנות בשבת

בגמרא (מנחות כג.) דרשינן מפסוק הנאמר במליחת קרבנות: "תקריב" אפילו בשבת, כי גם בשבת היו מולחים את הקרבנות, ובספר 'משנה למלך' (הלכות יוס טז

עיקר ההיתר תלוי בכונת הפעולה

ולבאר את הענין יש לומר כי ההיתר לאפות פת מרובה בתנור מפני שיפה לפת שנאפה הרבה יחד, נאמר באופן שעיקר כוונתו של האופה היא עבור הפת שמתרת באפיה ביום טוב, ובכדי להתיר את הפת שאינה לצורך ישראל ביום טוב, אמרינן כי הפת האסורה באפיה טפילה לפת המותרת באפיה ביום טוב. דהיינו באופן שאופה הרבה פת בתנור ויודע שלא יאכל ביום טוב את כל הלחמים, אמרינן כי אותם הלחמים שאינם לצורך יום טוב הרי הם בטלים וטפלים אל הפת שיאכל ביום טוב ומתירים את האפיה, וכן בדברי התוספות בפסחים שרצו להתיר לאפות חלה טמאה עם לחם חולין ביום טוב הרי שעיקר האפיה היא עבור הלחם חולין שמותר באפיה ביום טוב, אלא שאגב לחם החולין אנו מתירים גם לאפות את החלה הטמאה.

ואם כן יש לומר בעיסה שישראל שותף בה יחד עם עכו"ם כי אין אפשרות לומר כי חלקו של הגוי טפל לחלקו של הישראל,

הקטרת קטורת בשבת יותר

מהשיעור

ברש"י (זמני קט): מבואר כי מן התורה שיעור הקטורת הנדרש להקטרה שחרית ובין הערבים הוא בכזית, אלא מדרבנן הוסיפו 'פרס בשחרית ופרס בין הערבים' (יומא מה.), ובספר 'גבורת ארי' (יומא מה. ד"ה פרס) מקשה כי אם כן מדוע הקטרת הקטורת דוחה שבת, והרי רק כזית מתוך הפרס הוא דאורייתא והשאר הוא מדרבנן. ובשו"ת מהרש"ם (ח"ג סימן ל"ז) ובשו"ת דובב מישרים (ח"צ סימן ל"ט) תירצו כי היתר הקטרת הקטורת בכל שבת הוא מדין ריבוי בשיעורין כי מכיון שהותר להקטיר בשבת מן התורה כזית קטורת מותר להרבות על כך ולהקטיר פרס בשחרית ופרס בין הערבים.

והקשה על כך הג"ר אברהם גניחובסקי זצ"ל מאי שנא מהקטרת מלח על גבי המזבח שלומדים אותו מפסוק בתורה, ולא אמרין במלח כי מותר מדין ריבוי בשיעורין. ולפי המבואר לעיל כי ריבוי בשיעורין שייך רק באופן שהריבוי יתבטל בדבר העיקרי אתי שפיר, כי בקטורת הרי שהריבוי על שיעור כזית בטל אל עיקר השיעור, על כן ניתן להרבות בשיעור ולהקטיר בשבת שיעור 'פרס', ובשונה ממלח שכל המלח הנקטר על גבי המזבח הרי הוא משום מצוה למלוח את הקרבנות, ואינו בטל לגבי הקרבן עצמו על כן צריך ללמוד מפסוק 'תקריב' להתיר למלוח קרבנות בשבת.

פ"ג ס"ד) הקשה מדוע צריך להתיר את מליחת הקרבנות בשבת בפסוק בתורה, הרי איסור מליחת בשר בשבת הוא רק מדרבנן כיון דקיי"ל אין עיבוד באוכלין מן התורה אלא מדרבנן, ומה איסור יש במליחת הקרבנות שצריך לדרוש מפסוק בתורה להתיר זאת.

ובשו"ת מהר"ם מרוטנבורג (דפו"ק סימן ט' אות ד) מיישב כי ישנם איסורים נוספים הכרוכים במליחת הבשר כגון איסור הבערה כששורף את המלח, וכדומה. אמנם הג"ר אברהם גניחובסקי זצ"ל הקשה על כך כי דבר זה יהיה תלוי במחלוקת הראשונים אם יש היתר של 'ריבוי בשיעורים' בשבת או לאו, כי איסור הבערה הותר בשבת לצורך הקרבן עצמו ולפי השיטות כי מותר להרבות בשיעורים הרי שגם את המלח מותר להקטיר על גבי המזבח ואין צורך ללמוד דבר זה מפסוק מיוחד לעצמו.

ונראה ליישב על פי מה שביארנו לעיל כי גם ענין ריבוי בשיעורים שיתכן ומותר בשבת ענינו תלוי בעיקר דעתו של האדם ורק במקום שאפשר לומר כי הריבוי טפל לעיקר הדבר שנעשה בו המלאכה, אפשר לדון להתיר מדין ריבוי בשיעורין אבל מליחת הקרבן כיון שהיא מצוה אין לומר כי בטילה וטפילה לבשר הקרבן, ונחשבת הקטרת המלח בפני עצמה ואינה בטילה לקרבן על כן צריך ללמוד מפסוק 'תקריב' שאף בשבת מותר להקטיר את המלח על גבי המזבח.

שתי הלחם ומלאכות אפיית הפת בעבודת ה'

גלות וגאולת מצרים בבחינת
זריעה וקצירה

הירידה למצרים הייתה בבחינת 'זריעה', כמו גרעין שתוחבים אותו למעמקי האדמה על מנת שיירקב שם עד שיגדל ויצמח לאילן גדול, כך עם ישראל ירדו למצרים וסבלו משיעבוד מצרים בכדי שיצאו אחר כך מבוררים יותר ומתוקנים יותר. היציאה ממצרים היא כנגד ה'קצירה' כי אז התנתקו ישראל ממקום חיבורם שהיו קשורים למצרים ולמ"ט שערי טומאה, וכן בתקופת השנה הייתה יציאת מצרים בזמן ה'קציר', כי הייתה בבחינה זו של 'קצירה' - להתנתק מהמצריים ולהתרחק מהם.

אמנם עדין נשאר בכל אחד מיוצאי מצרים איזה עניינים ששייכים לטומאת מצרים קשורים ודבוקים בכל אחד, כמאמר הרבי ר' בונים מפרשיסחא זי"ע 'קל להוציא את היהודי ממצרים, יותר קשה להוציא מצרים מהיהודי', על כן היו נצרכים להמשך העבודה, ובקריעת ים סוף שנקרע הים לגזרים והתחלקו בני ישראל ליי"ב שבטים, היה בבחינת מלאכת 'מעמר' שענינה סידור התבואה בשדה לערימות קשורות ומסודרות, כי בכדי להפריד בין הפסולת לאוכל צריך תחילה להשליט את הסדר בדברים, כך היו ישראל בקריעת ים סוף הסתדרו והתחלקו

יגיעת האבות הכינה לנו את הדרך
לקבלת התורה

ביום חג השבועות מצווה להקריב בבית המקדש את 'שתי הלחם'. עלינו להתבונן מהו ענין שתי הלחם ומה ניתן ללמוד מכך לעבודת ה'. ונראה על פי הנאמר בדברי הנביאים כי ענין הגלות הוא כמו זריעה של זרעונים אשר עתידים לצמוח בריבוי יותר ממה שהיו קודם הזריעה. ועל דרך זה יש לומר כי כל י"א מלאכות של 'סידרא דפת' נרמזו בסוד הגלות והגאולה של ישראל ממצרים עד קבלת התורה ביום חג השבועות, וקודם חטא אדם הראשון לא היו נדרשים כל אותם מלאכות בכדי לאכול את הפת, והיה העולם מתוקן כראוי, אבל לאחר חטא אדם הראשון שנתקללה האדמה הוצרכו לכל אותם המלאכות כי הם ענין תיקון העולם, ועל כן ה'אבות' הקדושים היו בבחינת 'חרישה' וכל מעשיהם ופעולותיהם היו למען בניהם אחריהם והאבות הכינו את הדרך לעם ישראל שיוכל להבנות ולהיות ה'עם הנבחר', כמו שכתב ה'חידושי הרי"ם' כי אנו קוראים לאבות הקדושים בשם 'אבות' משום כך שפעלו למענינו והשקיעו בשבילנו שנוכל להגיע למקום הראוי לנו כעמו של הרבש"ע, ועל כן "אינן קורין אבות אלא לשלשה" (נרמז טו).

שאר בני המשפחה, על כן אומרת התורה על ה'מ' ויענך וירעיבך' כי היה בכך עבודה יום יומית בקיום כל מצוות התורה ולחיות את החיים על פי התורה והאמונה ובכך זכו לבחינת 'דישה', להפריד מעליהם את הפסולת בכדי להתנקות לגמרי מטומאת מצרים.

ביום השבת מתרוממים מחיי החולין והגשמיים

מלאכת 'זורה' עניינה הוא הגבחה התבואה עם הפסולת והפרחתם באוויר בכדי להפריד את הפסולת מן התבואה, ומלאכה זו נפעלה אצל בני ישראל כאשר קיבלו את השבת, כי עניינה של השבת היא להגביה את האדם לפסגות של התעלות ורוממות מעל החיים המעשיים והגשמיים, ובכך נפרד מהאדם כל עניני החול והרע, כמו שאומרים במאמר 'כגוונא' קודם תפילת ערבית של ליל שבת - 'וכל שולטי רוגזין ומארי דדינא כלהו ערקין ואתעברו מינה', וביום השבת כל אחד מתעלה כמה רמות מעל המצב שלו בימות השבוע, ואף על פי שבצאת השבת יחזור לחיי החולין אבל באמצעות העבודה של כל אחד בנסיון לצאת מהרע והגשמיים במהלך כל השבוע, יש כח ליום השבת להפריד ממנו את הרע לגמרי, כי מוכיח שאין לו שייכות עם הרע, על כן כאשר נפרד הטוב מהרע ביום השבת שוב לא יחזור לאותו מצב שהיה בו בשבוע החולף, אלא יתעלה לדרגה גבוהה יותר, כענין מלאכת 'זורה' שמפרידה בין הפסולת שכבר אינה דבוקה לתבואה עצמה

לשבטים כל אחד כפי בחינתו ומעלתו. וענין זה של אלומות כבר התחיל אצל יוסף הצדיק שאמר לאחיו 'והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה והנה קמה אלומתי וגם ניצבה והנה תסבינה אלומותיכם ותשתחוין לאלומתי' (גנאשית ל, ז), אלא שבקריעת ים סוף נקבע בהם סדר זה לנצח, ובקריעת ים סוף היה ארונו של יוסף הולך לפניו והים נקרע עבורו ומכך נכנס כוחו של יוסף הצדיק לעם ישראל בקביעות.

העבודה בירידת ה'מ' הפרידה את הרע מעם ישראל

בירידת ה'מ' דבר יום ביומו נפעל בנפשותיהם של ישראל את ענין מלאכת 'דישה' שהוא הפרדת הפסולת מן המאכל, עבודה זו דורשת אריכות של זמן, ונפעלת על ידי העבודה היום יומית' של כל יהודי כאשר עושה וממלא את יומו על פי התורה וההלכה, החל מהלכות השכמת הבוקר וקשירת המנעלים עד הפרטים הקטנים של החיים שנעשים כראוי וכנדרש ולהיזהר גם מעבירות שאדם 'דש' בעקיבו. וכך היה בירידת ה'מ' שנאמר בו ויענך וירעיבך ויאכילך את המן' (דברים ט, א), כי היה יורד לכל אחד כפי מידתו ביראת שמים, לצדיקים קרוב לאוהלם ולרשעים בריחוק מקום, וכמו שביאר זאת הג"ר שלום שבדרון זצ"ל כי כאשר נכשל אחד מבני ישראל בחטא היה מוצא למחרת את המן שאינו נמצא בקרבת אהלו על כן היה אומר לבני ביתו כי חלם לו חלום רע וקיבל על עצמו תענית חלום וכך גם

לברר את עם ישראל, וענין זה מכונן למלאכת בורר שעברו מעין בירור אישי אצל כל אחד בפרטות, כמה הוא חי ומרגיש את ה' בקרבו. ולבסוף הגיעו למלחמת עמלק שערך מלחמה עם בני ישראל, וניסיון זה הוא כענין מלאכת 'טוחן', שנפעל על ידי אבני הריחיים שכמו נלחמות זו בזו, ומתוך מלחמה זו יוצא קמח טחון וראוי לאפייה, כך במלחמת עמלק עברו בני ישראל נסיון לאמונה שלהם ומתוך מצב המלחמה גילו את פנימיות ליבם כמה הם קשורים לרבש"ע באמונה שלימה וחזקה.⁷

אלא רק מעורבת עימה, על כן בהגבת התבואה נפרדת הפסולת לגמרי מן התבואה.

נסיונות בני ישראל בכדי לבררם

לאחר שעם ישראל זכו ל'מן' וגם קיבלו את השבת, עברו עם ישראל כמה נסיונות לברר אצל עצמם 'היש ה' בקרבינו אם אין', כי כל אחד צריך לעבור את הבירור הפנימי, בכדי לחוש ולחיות באמת עם האמונה והדביקות, על כן באו הנסיונות הללו בכדי

כח ה'אש' שבתורה והשפעתו על חיי הפרט

פ"ט) כי כאשר יש לאדם איזה התעוררות להתקרב לקב"ה צריך הוא להלביש זאת בפעולה ממשית של מצוה בכדי שתהיה אחיזה וקיום לאותה התעוררות, על כן קודם מתן תורה שהייתה לעם ישראל תשוקה גדולה לקבל את התורה אבל לא היה להם מצוות בכדי להלביש בהם את ההתעוררות, על כן ציווה הקב"ה על מצוות 'הגבלה' וכך היה קיום לרגשי הלב של עם ישראל, וההשתוקקות הגיעה לשפת המעשה.

ובכך נפעל בהם מלאכת 'מגבלה' - לש', כי כך היא פעולת הלישה לחבר בין כל החומרים השונים בכדי להגיע לעיסה שלימה ואחידה, כך מצוות הגבלה איחדה וחיברה את

התאחדות עם ישראל עם הרבש"ע במעמד הר סיני

איתא במדרש (ספרי דברים שמ"ג) כי קודם מתן תורה שאל הקב"ה את אומות העולם אם ירצו לקבל את התורה ולא רצו, ובכך נעשתה מלאכת 'מרקד' כי אומות העולם נבררו וירדו, ורק עם ישראל נשארו לחלקן של הקב"ה, בדומה למלאכת 'מרקד' שמרקדים בנפה, והפסולת יורדת למטה והקמח נשאר למעלה. וכאשר עם ישראל הגיעו להר סיני נצטוו על מצוות 'הגבלה' שלא להתקרב להר סיני שלושה ימים קודם מתן תורה, וה'קדושת לוי' מבאר במצוות הגבלה על פי דברי הרמב"ן (ספרי האמונה והצטמון

ד. וכן הוא במשך כל הדורות כאשר הרבש"ע רוצה לעורר את עם ישראל לחזור אליו נשלח אלינו משמים הנסיון של מלחמה, ובני ישראל יצאים ממצבים אלו מחוזקים יותר באמונה, ביראת שמים, ובדביקות לרבש"ע.

ממושך יכול להבחין בפירות במה התעלה והשתנה בזכות אותה יגיעה. וישנם ניסיונות בהם האדם מתמודד עוד פעם ועוד פעם עד שמתרומם ומתעלה מהם בבחינת 'קצירה' שמתנתק מהמקום בו היה שקוע, וחי חיי רוממות והתעלות.

ובמשך חיי היום יום יש את העניינים שאדם 'דש' בעקביו וצריך להכניס את רצון הבורא בכל פרטי החיים. וכן יש לכל אחד את ההתעלות בימי השבתות בהם מתרומם מעל ימי המעשה ומתעלה לדרגות גבוהות יותר של דביקות בבורא ובכך מסתלק מהרע ומחיי הגשמיות. ובכח התורה מקבל כל אחד באופן פרטי את צורתו הרוחנית, כמו שכל עם ישראל קיבלו בהר סיני את מעלתם ואת היותם 'עם סגולה', כך כל אחד מקבל את פנימיותו מן התורה, כמו שאמרו (צבא מניעא כל). כי ככרות של בעל הבית שאופה כל ככר בנפרד יש בהם סימן, כי אינם דומים האחד לשני, כך כל יהודי יש לו את הצורה הייחודית רק לו, ועל כן צוותה התורה להקריב ביום חג השבועות את שתי הלחם שנעשה בהם כל מלאכות הפת, ללמד על התהליך שצריך כל אחד לעבור בעבודת ה', ובכך כל אחד עולה ומתרומם, ביחד עם כל הבריאה שהולכת ומתקרבת לתיקונה, וכל אחד מישראל שעושה את תפקידו המוטל עליו ועולה בדרגות עבודת ה', הרי הוא מקרב את כל הבריאה אל התיקון השלם, ולעתיד לבוא שיתגלה כבוד ה' בעולם הרי שיראו כל אחד מה פעל בעבודתו, כמו שהיה בבית המקדש

עם ישראל להשתוקקות ליבם ולרשב"ע. וכעין מה שפירש ה'שפת אמת' (שעשוע מר"מ) את תפילת 'זה ערב' שאומרים בברכות התורה, כי הכוונה שהתורה תתערב ותתאחד עם חיי האדם באופן שדברי התורה יבלעו בדם וישפיעו על כל מעשי האדם.

מתן תורה היה מתוך ה'אש' כמבואר בפסוקי התורה (מ' פעמים נפרשת 'ואתמנן' ז' פעמים נפרשת 'עקב' ונסך הכל י' פעמים נאמר כי קבלת התורה הייתה ממוך ה'אש'), ובכך נשלם מלאכת הפת, כי האפייה היא הפעולה האחרונה שנותנת לפת את הצורה ואת הגמר האחרון וכמו שאמרו 'כדי שיקרמו פניה' (שגמ לו:), כך היא פעולת התורה שנמשלה ל'אש', ובמתן תורה עם ישראל קיבלו את צורתם הרוחנית ואת הפנים האמיתיים בבחינת 'פנים בפנים', והתורה היא כמו הנשמה של עם ישראל שהיא נאחזת בהם כמו אש בפתילה והיא נותנת להם את המשמעות ואת החיות.

תהליך יציאת מצרים עד מתן תורה שיך בעבודה של כל אחד

ענינים אלו אינם רק דבר היסטורי שהיה ונגמר, אלא שיך לכל אחד באופן אישי, כי כל אחד מעם ישראל צריך לעבור את כל התחנות בהם עברו עם ישראל עד מתן תורה, כי יש זמנים שהם בבחינת 'חרישה' או 'זריעה', בהם האדם מתאמץ ואינו רואה תוצאות מיידיות, יכול לעבור חורף שלם ולא מרגיש במה השתנה ומה פעל ביגיעתו במשך כל הזמן שהתאמץ והתייגע, ורק לאחר זמן

שראו על כל חלק מבית המקדש על ידי עבודתו העצמית קירב את הגאולה, ובכח מי נעשה ומי תרם את החלק הזה, כך העבודה של כל בני ישראל נזכה לגאולה בגאולה העתידה יראה כל אחד כי על ידי השלימה.

שיחת הכנה

להג השבועות

נמסרה בביהמ"ד ארי שבחבורה
ירושלים עיה"ק

מ"ה למ"ט מונים – ר"ח סיון תשפ"ה

התחדשות קבלת התורה מאירה
למקומות הרחוקים שיצטרפו אל
הקדושה

ביאור פנימי בהלכות ומנהגי ההג

תוכן הענינים

התחדשות קבלת התורה מאירה למקומות הרחוקים שיצרפו אל הקדושה ביאור פנימי בהלכות ומנהגי החג

מט	עניני הכנה למתן תורה המתחדש בכל שנה
מט	'חולשא דאורחא' ושייכותו בדורינו
מט	עבודת יום ראש חודש סיון - להתגבר על 'חולשא דאורחא'
ג	הקפיצה האחרונה לקראת מתן תורה
ג	התחדשות מתן תורה בכל שנה ושנה
נא	בכח התורה מצרפים את היצר הרע אל הקדושה
נא	ייחודיות יום מתן תורה בהקרבת 'שתי הלחם' חמין
נא	הרחבת גבולות הקדושה המתבטא בקרבן החמין
נא	כל עניני החולין מקבלים ביום מתן תורה הארה
נב	ביטול השפעת היצר הרע בכח התורה
נב	מקומו של 'יצרא דעבודה זרה' - בקדוש הקדשים
ע	התורה גוננת בידענו להתגבר על כל כוחות היצר
ע	'תורה תבלין' נגד שבע כוחות היצר
ע	התורה מסירה את ערלת הלב ומצילה מרדת שחת
עד	גילויי אהבה על ידי קבלת התורה
עד	בהתמדת התורה מקבלים חיבור לעניני הקדושה וחולכים בדרך הישר
ה	ענין מנהגי חג השבועות להשפיע על המקומות הרחוקים
ה	'מואבי ולא מואבית' - התחדשות קבלת התורה מביא לנאולה
ו	'מעשה מרכבה' התגלה במתן תורה
ו	הלימוד בלילה - השפעת התורה בומנים נמוכים
ו	מאבלי חלב מורים על קדושת עניני העולם הזה
ז	שטיחת עשבים - בכח התורה להפריח את השממה
ז	כוח ייחוד המעשים לקדושה
ח	עבודת חג השבועות בתמימות ומתוך כיסופין
ח	עבודת הגירות בחג השבועות
ח	כמה יוסף איכא בשוקא - החלקים האבדים חוזרים לקדושה
ח	קישוטי כלה נעשים באמצעות הגעועים והכיסופין
ט	הצטרפות כל עבודות בני ישראל לעשיית הקישוטין
ס	קיום מצוות היום בתמימות וללא חשבונות
ס	בחירתו של משה רבינו - עשיית רצונו של מקום בתמימות
סא	הלימוד מהר סיני שירדה שנאה לאומות העולם
סא	שנאת האומות את העם הנבחר
סא	דרגת טהרת עם ישראל במעמד הר סיני
סב	היציאה ממתן תורה עם דברים קיימים לעולם
סב	מי ששייך לשנאת האומות שייך גם לכל עניני קבלת התורה

התחדשות קבלת התורה מאירה למקומות הרחוקים שיצטרפו אל הקדושה ביאור פנימי בהלכות ומנהגי החג

עניני הכנה למתן תורה המתחדש בכל שנה

טעם זה, נמצא אם כן כי אפשר לקבל את התורה יום אחד מוקדם יותר ביום ו' סיון. ושייך לומר גם בו 'יום מתן תורתנו' כי נתינת התורה אפשרית מיד לאחר גמר הספירה שספרו שבעה שבועות, אלא שאז הוצרכו להוסיף עוד יום מפני סיבה אחרת אבל לדורות אפשר לקבוע את יום ו' סיון כיום מתן תורה.

אמנם כפי המתבאר בספרים הקדושים כי ענין 'חולשא דאורחא' הוא ענין רוחני יותר המרמז על חולשה בדברים רוחניים, הרי שיתכן ובידידת הדורות יהיה שייך יותר בחינה זו של 'חולשא דאורחא'.

עבודת יום ראש חודש סיון –
להתגבר על 'חולשא דאורחא'

בספר רא"ם (מכני אליהו מורמי שמוס יט, ג) מקשה מדוע צריך לומר כי ביום א' סיון משה רבינו לא אמר להו מידי מפני 'חולשא דאורחא', והרי אמרו חז"ל (שנת פו.) שכל עליותיו של משה רבינו להר היו בהשכמה. ובאותו היום של ראש חודש סיון הרי הגיעו עם ישראל למדבר סיני לאחר עלות השחר

'חולשא דאורחא' ושייכותו בדורינו

בגמרא (שנת פו.) מבואר כי ביום ראשון שבאו עם ישראל למדבר סיני לא אמר להו מידי 'משום חולשא דאורחא'. ובספרים הקדושים מאריכים לבאר מהו אותו 'חולשא דאורחא' שמחמתו לא יכל משה רבינו לומר לעם ישראל דברי הכנה למתן תורה. ובספר 'ארץ צבי' (מועדים שבעות תרפ"ח) כתב כי ענין 'חולשא דאורחא' היה שייך רק אז בדור יוצאי מצרים שהלכו במדבר עד להר סיני ונחלשו מחמת הדרך, אבל בכל שנה ושנה אין שייך ענין זה.

ובכך מיישב ה'ארץ צבי' את קושיית ה'מגן אברהם' (א"ח סיון תל"ד) שהרי אנו פוסקים להלכה כפי השיטה שמתן תורה היה ביום ז' סיון, ואם כן קשה מדוע אנו עושים את חג השבועות ביום ו' סיון ואומרים בו 'יום מתן תורתנו', והרי התורה ניתנה ביום ז' סיון.

אלא מבאר ה'ארץ צבי' מכיון שביום הראשון בחודש סיון לא אמר להו מידי משום 'חולשא דאורחא', והיום אין שייך

כהנים' ומקבלים את התורה.

הקפיצה האחרונה לקראת מתן תורה

בשפת אמת (ימיו תרמ"ג) מבאר כי הנסיעה מרפידיים שבו רפו ידיהם מן התורה, שווה בדרגתו כמו כל העליה וההתקרבות שעשו ישראל מצאתם ממצרים עד אז, שבכל יום מימי הספירה יצאו מעוד שער משערי טומאת מצרים ונכנסו לשער משערי הקדושה, וכנגד זה שקול הנסיעה האחרונה מרפידיים לסיני. וזה עבודת ראש חודש סיון לצאת מרפידיים ולעלות את העליה האחרונה והמשמעותית ביותר לקראת מתן תורה, והעבודה של כל אחד ביום ראש חודש סיון היא למצוא את המקום בו הוא עדין מרוחק וקשה לו להתחבר בבחינת 'רפו ידיהם' ולהתגבר על הענין הזה, ובכך להכנס לעבודת הימים של ההכנה למתן תורה.

התחדשות מתן תורה בכל שנה ושנה

מתבאר בספרים הקדושים כי בכל שנה ישנו מתן תורה מחדש, כמו שמצאנו כי הימים קודם חג השבועות הם ימי הכנה למתן תורה ממש ואין אומרים בהם תחנון (ש"ע 16"ט סימן תל"ד ס"ג) כי בכל שנה אנו צריכים לעשות הכנה ממשית בימים האלו למתן תורה החדש של שנה זו. אלא שיש עלינו להתבונן מה מתחדש בכל שנה באופן שנוכל לומר כי קיבלנו את התורה מחדש, כי אין שייך לומר על ריבוי כמות הספרים בארון התורני כי בכך מתבטא כל התחדשות מתן תורה.

ולא היה יכול משה רבינו לעלות להר ולהביא את דבר ה', ובכך יש סיבה מספקת מדוע לא אמר להו מידי ואין צריך לטעם 'חולשא דאורחא'.

ומיישב הרא"ם כי מה שנאמר כי כל עליותיו של משה היו בהשכמה מדבר רק על עליות שמשה רבינו עלה מעצמו, אבל השי"ת היה יכול לקרוא לו לעלות להר בכל שעה משעות היום. אמנם המהרש"א (שנת פו. ד"ה גמי) דוחה את תירוצו של הרא"ם כי דרשת הגמרא שכל עליותיו היו בהשכמה נאמר גם במקומות בהם הרבש"ע קרא למשה רבינו לעלות להר, וכן לשון הגמרא 'כל עליותיו' משמע שאין לחלק באופן העליה.

אלא מיישב המהרש"א כי בני ישראל חנו בלילה סמוך מאוד למדבר סיני ומיד בתחילת יום א' סיון נכנסו למדבר סיני, על כן היה יכול משה רבינו לעלות להר ולהתחיל בהכנה לקראת מתן תורה, אלא משום 'חולשא דאורחא' של יום האתמול בו הלכו בני ישראל דרך ארוכה לא אמר להם ולא מידי. ולדידן ניתן ללמוד מדברי המהרש"א כי צורת העבודה בליל ראש חודש סיון היא העמידה בסמיכות למדבר סיני בכדי להיות מזומנים מיד בתחילת היום של ראש חודש להכנס למדבר סיני להתחיל את ההכנה למתן תורה. וכן בכל שנה זה ענין העבודה בליל ראש חודש: הכמיהה והצימאון לבוא אל הימים האלו בהם מתכוננים אנו למתן תורה, והתשוקה הזו מביאה את כל פנימיות הימים הנעלים הללו בהם אנו מתעלים ל'ממלכת

בכח התורה מצרפים את היצר הרע אל הקדושה

ובהמשך הגמרא שם מבואר כי בכדי לקדש ולהוסיף על שטח העזרה נדרש להביא שיירי מנחה. ובאמת היה צורך להביא דווקא שיירי מנחת חמץ, אלא מכיון שאין מנחת ציבור שבאה חמץ מלבד שתי הלחם בחג השבועות והרי ביום טוב אין מקדשין את העזרה, על כן מביאים שיירי מנחת מצה. נלמד מכאן כי יש ענין בלחמי חמץ ששייך לתוספת עניני החולין להכניסם לקדושה.

כל עניני החולין מקבלים ביום מתן תורה הארה

העבודה ביום מתן תורה היא לקחת דווקא את המקומות הרחוקים מן הקדושה ולהכניס אותם אל הקדושה, בדומה ל'שתי הלחם' הבאות חמץ וקריבות בבית המקדש. כי כח התורה משפיע על כל אחד שיוכל לקחת ענינים אלו ובמקום לדחות אותם ולהרחיקם, אדרבה להשתמש בהם בקדושה. ומשום כך אמרו חז"ל כי "בעצרת הכל מודים דבעינן נמי לכם" (פסחים סח:), והעניינים הגשמיים נוטלים חלק בהשפעת היום טוב. ובכך מוסיפים עוד ועוד חלקים נוספים אל הקדושה שמכח זה לעתיד לבוא "עתידה ירושלים שתהא מגעת עד שערי דמשק" (שיר השירים רנב ג), שמבטא את ענין הכנסת דברי החולין שהיו מנותקים מהקדושה ומעתה הרי הם משועבדים ומשמשים את הקדושה.

ייחודיות יום מתן תורה בהקרבת 'שתי הלחם' חמץ

בכדי לבאר את ענין ה'מתן תורה' המתחדש בכל שנה, יש להקדים תחילה כי לחג השבועות יש נקודה יחודית בכך שמקריבים בו בבית המקדש את 'שתי הלחם' שהם באות חמץ, מה שאין בשום קרבן ציבור אחר. ובשונה חג הפסח בו אנו מצווים להשבית את החמץ מכל וכל, ביום מתן תורה נוטלים אנו את החמץ ומקריבים אותו לפני ה'. הרי שעל ידי קבלת התורה אפשר לקרב אל הקדושה גם ענינים שהיו רחוקים עד עתה מהקדושה.

הרחבת גבולות הקדושה המתבטא בקרבן החמץ

בענין הוספת חלקי החולין אל הקדושה מבואר בגמרא (סנהדרין ז'). "שאיין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא, ואורים ותומים, וסנהדרין של שבעים ואחד, ובשתי תודות ובשיר; ובית דין מהלכין ושתי תודות אחריהן, וכל ישראל אחריהם; הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת".

הרי שבכדי להוסיף מקום השייך לחולין ולהכניסו לקדושה נדרשים כל הענינים המבוארים שם. אלא שיש להבין מהו ענין שתי התודות הנצרכים לשם כך ומהו ענין שריפת החיצונה ואכילת הפנימית, שלכאורה הם דברים שאין להם קשר ישיר לקידוש העזרה.

ביטול השפעת היצר הרע בכח התורה

עוד כתב (שצעות מרמ"ו): "האדם נכרא לעבוד ה' גם ביצירה של עוה"ז. ובאמת כשעת קבלת התורה כווננו בנ"י להכוונה האמיתית איך לעבוד ה' גם בציור של עוה"ז. ועיין בזה"ק ואתחנן כי היצה"ר כברזל וכשבא לאש התורה מתהפך להיות כולו אש ע"ש. ולכן בעצרת אית בני ביטול יצה"ר ולכ"ע בעיני לבם. וזהו עיקר הפי' שאין לך בן חורין אלא העוסק בתורה".

הרי כי התיקון האמיתי של היצר הרע הוא לא כשמבטלים אותו ומתעלמים ממנו אלא כאשר משתמשים ביצר גם כן לקדושה זהו תיקונו הנכון. ובכח התורה אפשר לבוא לדרגה זו שמשתמשים בעניני העולם הזה באכילה ושתייה וכו' באופן הראוי בקדושה וטהרה. ובכך מרחיבים את השפעת הקדושה גם אל עניני הגשמיות, וזה החירות האמיתי לצרף את היצר שקשה כברזל, ולהכניסו אל תוך בעירת אש הקדושה של התורה ובכך נעשים בני חורין אמיתיים.

מקומו של יצרא דעבודה זרה – בקודש הקדשים

בגמרא (יומא טז:) מבואר כי כאשר רצו אנשי כנסת הגדולה לבטל את יצרא דעבודה זרה' ביקשו רחמים על כך וכאשר התקבלה תפילתם ראו כמין אש יוצא מבית קודש הקדשים. וטעם הדבר שדוקא במקום קדוש כל כך מצא היצר הרע של עבודה זרה את מקומו, משום שגם ליצר הרע יש כח

בוזרה פרשת אמור (מ"ג ג 15). מבואר כי בכח מתן תורה מתבטל כוחו של היצר הרע ועל כן מקריבים בשבועות את 'שתי הלחם' חמץ להורות על הכנעת כח היצר הרע והצטרפותו למען כח הקדושה. וכן מבואר שם כי משום כך לא מוזכר בתורה בפרשת הקרבנות של חג השבועות בקרבן השעיר את התיבה 'חטאת', משום שבכח התורה אין שליטה ליצר הרע להשפיע באופן שלילי על האדם, אלא מתווסף היצר הרע לעבודת ה' של כל אחד לקיים את חובתו בעולמו.

וכן בזה"ק (מ"ג ג 17 פסג:) מבואר גם כי העוסק בתורה הרי הוא בן חורין מיצר הרע. ובשפת אמת (שצעות מל"ז) כתב: "בעצרת יש ביטול יצה"ר לכן שתי לחם של חמץ. והענין הוא כי ודאי כמו שהוא עיקר בריאת אדם אם כי יש בו כח יצה"ר ג"כ מ"מ הוא נברא במעט כח באופן שמתבטל הוא לבחות הקדושה כמ"ש עשה האלקים כו' האדם ישר כו'. ונמצא ביום זה שנתבררו בנ"י והעמידו עצמם לפני הר סיני בלב כבוד כמ"ש שיצאה נשמתן ע"י שהכירו באמת כח הכורא ית' כמ"ש אנכי ה' אלקיך שגילה להם כח אלקותו ית' והכיר כל אחד כח אלקות שנמצא בו. וז"ש במדרש קול ה' בכחו לא נאמר רק בכח של כל אחד. ולכן נאמר בלשון יחיד שכל אחד הכיר כח אלקי ממעל שיש בו וממילא יש בו ביטול יצה"ר".

הרבש"ע ובכך נוטלים מקומות וענינים שהיו רחוקים מן הקדושה ומצרפים אותם לעבודת הבורא להרחיב את גבולי הקדושה.

וענין זה בא לידי ביטוי אצל כל אחד בנפשו הוא, בחלקי הנפש בהם הוא מרגיש כי אין מאיר שם אור ה', אלא להיפך נמשך הוא למקומות רחוקים שאינם רצויים, יכול בכח מתן תורה להאיר את אור אלקותו יתברך ולהרחיב את גבולות הקדושה בנפשו פנימה, ובכך לצרף אל הקדושה גם את אותם הדברים שמתחילה היו רחוקים. וגם בתוך המצוות והמעשים טובים שאנו עושים כבר ואין לנו בכך מניעה, 'מתן תורה' יכול להאיר בהם לעשותם באופן מושלם יותר ונעלה יותר.

רוחני הנשפע מכח התורה. אלא כאשר אין משתמשים ביצר באופן הראוי הרי שהוא מושך לדברים שאינם ראויים ולענינים שפלים, אבל כאשר יודעים להשתמש ביצר הרע באופן המתוקן והראוי, בכח התורה שהיא מקור חיותו של היצר הרע כמו כל הנבראים שמקבלים חיותם מכח התורה, הרי שאפשר להוסיף גם את היצר הרע לקדושה.

וזוה מרומז במאמרם כי בכדי להוסיף על העזרה יש לשרוף את התודה החיצונית ואילו הפנימית נאכלת, כי החמץ הרומז ליצר הרע יש לשרוף את החלק החיצוני שבו המושך לענינים אסורים ושפלים, אבל את הפנימיות יש לאכול ולצרפו לעבוד בו את

התורה נותנת בידינו להתגבר על כל כוחות היצר

תעוזבו" (משל"ג, ז, ט) ובכח התורה יש אפשרות להתגבר על יצר הרע זה.

התורה מסירה את ערלת הלב ומצילה מרדת שחת

'משה קראו ערל' הוא ענין דבר האוטם וסותם את הלב מלהרגיש חיבור אל עניני הקדושה. ובכך היצר מכניס את כוחו להשפיע על האדם שלא יהיה מחובר לקדושה, ותפקידנו הוא להסיר את החלקים המעכבים מלהתקרב לעבודת ה'. וכמו שמובא בשם ה'חידושי הרי"ם' שהקשה על דברי הפסוק 'ומלתת את ערלת לבבכם' כי התורה אינה מפרטת מהי הדרך למול את

'תורה תבלין' נגד שבע כוחות היצר

על דרך זה שביארנו כי בכח התורה יש לבטל את השפעתו הרעה של היצר הרע, יש לבאר את דברי הגמרא (סו"ה נ"ג) כי שבע שמות יש לו ליצר הרע. וענין השמות של היצר הרע הם כוחותיו הפנימיים והדרך בה הוא פועל בכדי לבלבל אותנו מעבודת ה'. והתורה שהיא ה'תבלין' והרפואה לכוחו של היצר (לפי קדושין ב) יש בה כח כנגד כל אחד מכוחותיו של היצר: **'הקב"ה קראו רע'** הוא כח היצר למשוך את האדם ביודעין לעבור עבירה, וכנגד כך קיבלנו את התורה הקדושה שהיא נקראת 'טוב' שהוא היפך ה'רע', כמו שכתוב "כי לקח טוב נתתי לכם תורת אל

ובוזהר (מ"ג דף ע"ח: ע"ת) איתא כי קודם מתן תורה אמר הקב"ה למשה שרוצה ליתן התורה לישראל מכח אהבה שאהב את האבות הקדושים ומכח האהבה שאהב את ישראל ועשה להם אותות ומופתים לגלות אהבתו, על כן רוצה ליתן להם את התורה. ובמדרש (דניס ר"פ ט, ג) איתא "אם תאמרו שמא לרעתכם נתתי לכם את התורה לא נתתי אותה לכם אלא לטובתכם". כי כל עניני התורה והמצוות ניתנו לנו באהבה מאת הרבש"ע ובכח התורה לגבור על יצר השנאה המנסה להרחיקנו מעבודת ה'.

בהתמדת התורה מקבלים חיבור לעניני הקדושה והולכים בדרך הישר

'ישעיה קראו מבשול' - הוא כח היצר להכשיל את האדם בעבירות מחוסר שימת לב. והתורה מצילה מכך כי על ידי התורה רואים את הדרך הנכונה בה צריך לנהוג ולפעול כמאמר הכתוב: "והודעתם את הדרך ילכו בה" (שמות י"ב, ט).

'יחזקאל קראו אבן' - יש בכך שתי ענינים: גם הקושי להכנע לרצון הבורא כאבן שהיא קשה, וכן את ענין הקרירות בעבודה. גם כאשר כן מקיימים מצוות וחיים נכון כרצון הבורא אבל עושים זאת מתוך קרירות ואדישות, וכנגד זה יש את כח התורה שנאמר בה "אבנים שחקו מים" (אי"י י"ט, ט) ומכח דברי התורה גם לב קשה כאבן נימוח ונכנע לקבל עליו עול התורה והמצוות. וכן נאמר בתורה כי היא "כפטיש יפוצץ סלע" (וימיו ט"ו, ט) ועל ידי התמדת

ערלת לבבכם. ומיישב החידושי הרי"ם כי הדרך להסיר את ערלת הלב שונה מאחד לחבירו כי כל אחד מתבטא אצלו ערלת הלב בענינים שונים ובדרכים אחרים, על כן נדרש מכל אחד עבודה אישית מול המפריעים שיש לו בעבודת ה'.

ובכח התורה יש לכל אחד את האפשרות להתגבר על ערלת ליבו ולהתחבר אל הרבש"ע ולברר אצל עצמו מה צריך להסיר מליבו בכדי לעבוד עבודה תמה וקדושה. 'דוד קראו טמא' הוא כח היצר החפץ להפיל את האדם למקום טינופת ועבירות, ובכח דברי התורה הנקראים 'אמרות טהורות' (מסילס י"ו, 1) ואינם מקבלים טומאה (נצט"ט כ"ג). יש לנו את היכולת להנצל מכוחו של היצר גם בענין זה.

גילויי אהבה על ידי קבלת התורה

'שלמה קראו שונא' - הוא מה שיש ואדם אינו מתחבר לאיזה פרט מתורה ומצוות עד שיכול אפילו להרגיש שנאה כלפי התורה והמצוות, וכנגד מקבלים אנו את התורה הקדושה שהיא מראה לנו גילויי אהבה עצומים באופן חזק ביותר. כמו שאומרים ב'ברכות קריאת שמע' בתפילת ערבית ושחרית לשונות של 'אהבה רבה' וכו' וכל מטבע הברכה שם מדבר על התורה ועל גילויי אהבה שעל ידי לימוד התורה וקיום מצוותיה, כי חלק ממעמד הר סיני וההכנה לקבלת התורה הוא הפנמת גודל אהבה שהרבש"ע אוהב אותנו ומכוחה נתן לנו את התורה.

כמו דאיתא בזוהר (מ"ג דף ע"ג): "תורה אמאי אקרי תורה בגין דאורי וגלי במאי דהוה סתים דלא אטידע", שבכח התורה לגלות את כל הדברים הנסתרים שידע להבחין בהם בין טוב לרע ויוכל לעבוד בהם את הבורא בלי שום מכשול. ובכח התורה יכול להתגבר על כל כוחות היצר ולהשתמש באופן הראוי עם כל עניני העולם הגשמי בקדושה.

התורה מקבלים את הכח להתגבר על היצר ולהתחבר לגמרי לתורה ומצוות מתוך קבלת עול אמיתית (טוטה ע"ב).

'יואל קראו צפוני' הוא היצר שמסתתר ואין נראה כלל כי יש בכך משהו נגד התורה ומבלבל עם כל מיני תירוצים וכו', אבל התורה מגלה לכל אחד את מצפוני ליבו

ענין מנהגי חג השבועות להשפיע על המקומות הרחוקים

כי עמונית ומואבית יכולות כן להתגייר, ובכך גם אותם הנפשות שהיו רחוקות מעם ישראל יכלו לבוא ולחסות תחת כנפי השכינה ולהתגייר. זהו החידוש הפרטי של אותה שנה בה הייתה רות צריכה להתגייר שאז נתגלה כוח הרחבת הקדושה באופן זה שהתירו לרות להתגייר ומכוח זה נולד דוד המלך ומזה יבוא משיח בן דוד.

הלכה זו שעמונית ומואבית יכולות להתגייר הייתה גנוזה בתורה כי 'כל מה שתלמיד ותיק עתיד לומר בפני רבו כולן נאמרו למשה מסיני' (ויקרא י"ב כ"ג), אלא שיצאה ונתגלתה באותה שנה, וכמו שמדייק המדרש מהפסוק 'משא דבר ה' אל ישראל ביד מלאכי' ולא אמר בימי מלאכי, כיון שכל הנבואות ניתנו מסיני אלא שהם ניתנו בפיקדון ביד הנביאים עד בוא העת לגלות את הנבואה (שמות י"ב כ"ג). וכן בכל שנה ושנה מתגלה כוח חדש בדברי תורה עד כדי שיכול להביא לגאולה השלימה ולמשיח בן דוד.

'מואבי ולא מואבית' – התחדשות קבלת התורה מביא לגאולה

בחג השבועות לא מצינו בתורה מצוה מיוחדת הנוהגת בו אבל נהגו ישראל כמה מנהגים לכבוד מתן תורה. ולאור האמור עד כה כי ענין התחדשות קבלת התורה בכל שנה הוא הרחבת גבולות הקדושה אל מקומות הרחוקים יותר שעדיין לא מאיר בהם אור אלקותו יתברך, יש ליתן טעם לכמה ממנהגי החג.

תחילה יש לבאר את המנהג לקרוא את 'מגילת רות' המספרת את סיפור התגיירותה של רות המואבית על ידי שהתחדשה ההלכה 'עמון ולא עמונית מואב ולא מואבית' (עמוט ע"ב). ובירושלמי איתא כי בועז אמר לה 'אילו באת אצלינו מאתמול שלשום לא היינו מקבלין אותך' (עמוט פ"ט ה"ג), כי עד שדרשו כן לא היה באפשרות לקבל גרים כלל מעמון ומואב, אבל באותה שנה כשנתחדש מתן תורה מחדש נתגלה ההלכה

משום דאיתא בגמרא דם נעכר ונעשה חלב' (מנחות ו) הרי שחלב מסמן את ההתהפכות מרע לטוב. וכן היה במתן תורה שהתהפכו מרע לטוב כי יצאו ממ"ט שערי טומאה ונכנסו לתוך מ"ט שערי קדושה. ויש להוסיף על דבריו כי בכח התורה אפשר לקחת את היצר גם כן לעבודת ה' ואין צריך להרחיקו ולדחותו.

ובזה יבוארו דברי הרמ"א (א"ח סימן תנ"ד ס"ג) שנתן טעם לאכילת מאכלי חלב בשבועות, מכיון שאסור לאכול בסעודה בשרית פת שהייתה מונחת בסעודת חלב, ומשום כך צריך להביא לשולחן שני לחמים ויש בכך זכר למצוות 'שתי הלחם' שמקריבים בחג השבועות בבית המקדש.

ולכאורה דבריו נראים תמוהים, מדוע בכדי להביא שני לחמים לשולחן צריך לאכול מאכלי חלב, אפשר לצוות ולומר כי יש להביא אל השולחן בסעודת חג השבועות שני לחמים זכר לשתי הלחם. אלא הענין הוא כי פעמים יכול האדם לחוש כי לאחר העבודה בלימוד ליל שבועות והתפילה הארוכה עם 'אקדמות' ו'כתר' וכו' הרי שמגיע לו איזה מאכל חלבי טוב, והוא שוקע בעניני האכילה במבט חיזוני. על כן הנהיגו מכח ההלכה של הפרדה בין בשר לחלב, לומר לאדם כי עליו להתבונן ולדעת כי אין הדבר פשוט כפי שהוא נראה אלא 'שולחנו של אדם דומה למזבח ומכפר עליו' (מנחות טו), ויש ענין פנימי גם בדברים הגשמיים שצריך לצרפם אל הקדושה והצריכו אותו לבוא לידי כך שיביא

'מעשה מרכבה' התגלה במתן תורה

ובכך אפשר לבאר גם את המנהג שקוראים להפטרה בחג השבועות את 'מעשה המרכבה' שביחזקאל, אף על פי שאותו המאורע שנתגלה ליחזקאל מראות אלו של 'מעשה המרכבה' היה בחודש תמוז ואין לו שייכות למתן תורה. אלא כל ענין המתחדש בתורה הרי הוא מתגלה בחג מתן תורה של אותה שנה, ועל ידי הגילוי החדש אפשר להשיג גם 'מעשה מרכבה' כי כל ענין שמתחדש בתורה הרי שזמן התגלותו הוא בחג השבועות של אותה שנה, ובכך מתרחב כוח הקדושה יותר ויותר עד הגאולה השלימה במהרה.

הלימוד בלילה - השפעת התורה

בזמנים נמוכים

גם ענין אמירת 'תיקון ליל שבועות' ומנהג הלימוד בלילה הזה נהגו בהם למרות שבכל השנה הלילה הוא זמן של החיצונים ונזהרים בלילות לא ללכת יחידי עד חצות, וכן יש ענינים שמקפידים לא ללמוד בהם בלילה. אולם בליל מתן תורה אדרבה אנו מצרפים אל הקדושה גם את הלילה, כי מכח מתן תורה מאיר האפשרות לצרף לקדושה גם את המקומות והזמנים הרחוקים מן הקדושה.

מאכלי חלב מורים על קדושת עניני

העולם הזה'

בענין המנהג לאכול מאכלי חלב בחג השבועות ישנם כמה טעמים. ה'ישועות יעקב' (סימן תנ"ד סק"ג) כותב כי

בבית הכנסת וגם בבית בכדי להראות על ענין זה שבאמצעות מתן תורה מכניסים את הקדושה גם בבית על השולחן הדומה למזבח, ומצרפים אל הקדושה את המקומות הרחוקים יותר.

כוח ייחוד המעשים לקדושה

בענין העשבים כתב המשנה ברורה (סימן טז ס"ק ט): "ואפילו אם אותן עשבים אין ראויין למאכל בהמה כיון שחשב עליהן מבעוד יום שרי לטלטלן". כמו שבהלכות שבת (או"ח סימן ע"ח) נפסק כי אפילו דברים שאינם ראויים למאכל אדם או בהמה כמו עשבים ואבנים, על ידי שמייחדם לשבת הרי הם מותרים בטלטול. ומכאן אפשר ללמוד טעם נוסף לשיטחת העשבים בחג השבועות, כי אותם העשבים הרי אינם ראויים לא לאדם ולא לבהמה, עם כל זה כיון שייחדו אותם לכך מערב יום טוב הרי הם ראויים וניתן לטלטלם בחג. כך בכל הענינים הרחוקים ומנותקים מהקדושה יכול להאירם באור התורה ולהשתמש בהם בקדושה, וכל אחד יכול להאיר בנפשו שלו במקומות הנמוכים יותר את אור קבלת התורה המתחדש בכל שנה על ידי שייחד אותם לקדושה בכחינת ייחוד לבבנו, כי כאשר מגלה את רצונו הפנימי האמיתי הרי שיכול להמשיך את אור התורה גם לאותם ענינים שנראים מנותקים מן התורה, ובכך יקבל את חלק התורה המתחדש בשנה זו.

שני לחמים זכר ל'שתי הלחם' בכדי שיתבונן כי בשולחן המונח לפניו יש ענינים גבוהים השייכים לבית המקדש בכחינת מזבח.

ואין המטרה רק לעשות זכר ל'שתי הלחם' בלבד אלא לעורר את האדם להתבונן בפנימיות הדברים שנראים חיצוניים ומגושמים. ובכח האמונה בדברי חז"ל שאמרו כי שולחנו של אדם דומה למזבח לחיות את הדברים באמת, ובכך להרחיב את גבולות הקדושה למקומות שעד כה היו רחוקים מן הרבש"ע.

שיטחת עשבים – בכח התורה להפריח את השממה

עוד נהגו לקשט בעשבים את בית הכנסת ואת הבתים (ימ"א ס"ט). והחתם סופר (דקט"ו, מגילת רות פ"א) מבאר כי בא לרמז שגם עמי הארץ שדומים לאילנות סרק עתידים להוציא פירות, ובכוח קבלת תורה יכולים להתחיל את התורה ולהתחבר אליה ולהוציא פירות של תורה ומצוות. ולדרכינו יתבאר כי התורה ניתנה במדבר שהוא מקום שאין צומח בו שום דבר והוא מקום שומם אשר שם מקום ה'סטרא אחרא' ושם ניתנה התורה, ומשום כך התחילו לצמוח עשבים גם במדבר כי על ידי התורה התקרבו לקדושה גם המקומות הרחוקים והתגלה בהם כבוד ה'. ודבר זה התגלה במתן תורה כי לכל מקום אפשר להכניס את הקדושה ולהצמיח שם פירות של קדושה, לכן שוטחים עשבים גם

עבודת חג השבועות בתמימות ומתוך כיסופין

לא דיבר רב יוסף על עצמו לעומת 'יוסף' אחרים אלא כוונת רב יוסף היא על חלקי נפשו שלו, כי לולי קבלת התורה היו אותם החלקים רחוקים ונפרדים מהקדושה, ובכח קבלת התורה בכל שנה מתקרבים חלקים חדשים ומצטרפים אל הקדושה. וכך היא העבודה של כל אחד ביום מתן תורה להאיר את אור התורה גם על המקומות הרחוקים יותר שגם הם ישתעבדו לה' יתברך, וזה מביא את השמחה ששמח רב יוסף 'אי לאו האי יומא' וכו' כי בכל שנה מצטרפים חלקים נוספים שלא היו קרובים לקדושה עד עכשיו ומשתעבדים לעבודת הבורא.

קישוטי כלה נעשים באמצעות הנעוטים והכיסופין

מנהג ישראל לומר בליל שבועות את 'תיקון ליל שבועות' ויש שלומדים דברי תורה ויש מקומות שעורכים 'טיש' בליל החג וכל לבבות דורש ה', ובמקובלים מבואר כי יש לומר דוקא 'תיקון ליל שבועות'. האר"י הקדוש מבאר כי על ידי אמירת ה'תיקון' ממשיכים לשכינה הקדושה 'עשרים וארבעה קישוטי כלה' (פע"ח שער חג השבועות פ"א).

אמנם יש להבין לכאורה הפסוקים שאנו אומרים הם אינם חדשים משנה זו אלא כבר קיבלנו אותם בשנים עברו ומה שייך לקשט בהם את השכינה? ועוד הרי

עבודת הגירות בחג השבועות

עבודה זו של השפעת הקדושה על המקומות הרחוקים על מנת לקרבם ולהשתמש בהם בקדושה נקראת גם 'גירות', כי כשמגיירים גוי הרי מכניסים את נפשו תחת כנפי השכינה ומקרבים אותו מהאומה הרחוקה בה הייתה נפשו קשורה קודם לכן ומצתה גם הוא קשור לכל עניני התורה והמצוות. וכן כתב הריטב"א (מכות ד.) על טבילת כלים כי היא מעין 'גירות' כי נוטלים חפץ שהיה ברשות הגוי ועל ידי הטבילה מכניסים אותו לקדושה. כך העבודה של כל אחד במתן תורה לגייר ולהכניס לקדושה את החלקים הגויים אצלו. ובכך ניתן לבאר את ענין אמירת 'תיקון ליל שבועות' שבו אומרים מעט מכל תחילת פרשה ומעט מסוף כל פרשה, שהדבר דומה לגר שמודיעים לו מקצת מצוות (ינמות מו.) כך גם אנו בכל שנה מקבלים את התורה מחדש ומגיירים עוד ועוד חלקים בקרבינו לקרבם לתורה והמצוות.

כמה יוסף איכא בשוקא – החלקים האבודים חוזרים לקדושה

בכך מתבארים דבריו של רב יוסף שאמר 'אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא' (פסחים סח:). ותמהו המפרשים כיצד יתכן כי רב יוסף משבח את עצמו, הרי רב יוסף היה עניו ואמר 'לא תתני ענוה דאיכא אנא' (סוטה מט:). אבל הביאור הוא כי

ובתרגום יהונתן על הפסוק 'התקושו' ומבטיחה משל עצמה ואילו כאן אנו אומרים פסוקים של תורה אותם קיבלנו מהרבש"ע ומה שייך להתקשט בהם לפניו? אלא הענין הוא כמו כלה שנוטלת מהסבלונות ששלח לה החתן לכבוד הנישואין ומתקשטת בהם לפני החתן, כך גם אנו נוטלים את פסוקי התורה שקיבלנו מהרבש"ע ובהם אנו מקשטים את השכינה הקדושה. אמנם בכל אופן עדין צריך שתתקן הכלה בהם איזה דבר בשביל להתייפות כי אם לובשת אותם כמות שהם הרי שאין בכך ייחודיות של הכלה.

הצטרפות כל עבודות בני ישראל לעשיית הקישוין

כל אחד מעם ישראל על ידי השתוקקות והכנתו לקבלת התורה מוסיף לאותם קישוטי השכינה, ובשמים מצרפים הכל יחדיו לתכשיט אחד גדול הן את אותם האומרים 'תיקון' או לומדים, והן את אלו המשתתפים ב'טיש', ואפילו אותם שהולכים לישון, כי הרצון הפנימי והתשוקה לקבל את התורה של כל עם ישראל מתקבץ יחדיו ונעשה מכך קישוטי הכלה העליונה.

ובגמרא (פסחים קכ) מבואר כי הגדר של 'מתנמנם' הוא 'נים ולא נים תיר ולא תיר קרי ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא'. בדרך רמז יש לומר כי מרמז על ההולכים לישון 'ולא ידע לאהדורי' - שאינו יודע להסתובב אל הרבש"ע, אבל 'קרי ליה ועני' כאשר יקראו לו ויאמרו לו 'מה לך נרדם' בכזה זמן נעלה ומיוחד ובכאלה רגעים מרוממים, הרי מיד יתפוס את עצמו ויתחבר לענין, גם הוא נחשב חלק מהעם הנכסף לקבל את התורה ויצטרף יחד עם כל

גם ב'תיקון ליל שבועות' צריך כל אחד ליתן משהו מעצמו לתוך הדברים בכדי שיהיה בכך קישוט לכלה העליונה, ובכך שמוסיף מעצמו ל'תיקון' ונותן לדברי התורה להשפיע עליו ולעדן ולזכך את נפשו נעשה מהפסוקים שאומר 'קישוטים' לשכינה הקדושה, כמו שאמרו חז"ל על הפסוק "התקושו וקושו" (פנייה ג, 6) 'קשוט עצמך תחילה ואחר כך קשוט אחרים' (בבא מציעא קז:). כי קודם צריך שה'תיקון' ישפיע עלינו ואחר כך על השכינה הקדושה, והחלק שעלינו להכניס בתוך הפסוקים הוא הכיסופין והגעגועים לקבלת התורה. זה מה שנותן בוקה לפסוקי ה'תיקון' שבאמת אינם חדשים כלל, ואין בכך שום תוספת שלא הייתה עד כה אלא הלב שלנו זה החלק שמתחדש בכל שנה וזהו ה'קישוטי כלה' שנעשים על ידי אמירת ה'תיקון'.

מפני שלא רצו להביא ילדים לעולם כי ידעו שיבוא המבול ויכלה את הכל ומה להם להתייגע לריק. הלך למך לקבול עליהם בפני אדם הראשון, ואמר להם אדם הראשון 'אתם עשו מצותכם והוא יעשה את שלו', כי אין לאדם לחשב את חשבוננו של מקום אלא צריך להתנהג בתמימות ולקיים את המוטל עלינו והקב"ה יעשה הטוב בעיניו.

ענו נשי למך לאדם הראשון "אסיא אסי חיגרתך" - רופא רפא את צליעתך. וברש"י (בראשית ז, כה) כתב הלשון שאמרו לו "קשוט עצמך תחילה ואחר כך קשוט אחרים", כיון שאדם הראשון פירש מחוה אשתו ולא רצה להביא בנים לעולם. כששמע אדם הראשון את טענתם עמד והחזיר את חוה ונולד לו שת 'שממנו הושתת העולם' (נמדנני ינה יד, יג), וממנו קיים כל המשכיות הדורות. ולאחר מעשה הרי נשי למך צדקו ומכל צאצאיהם לא נותר זכר אבל בזכותן נשאר נח שהוא מצאצאי שת וכך יש קיום לעולם.

הרי שיסוד קיום העולם הוא על שני ענינים אלו - 'אתם עשו מצותכם והוא יעשה את שלו' וכן 'קשוט עצמך תחילה ואחר כך קשוט אחרים'.

בחזנתו של משה רבינו - עשיית רצונו של מקום בתמימות

כתב האר"י ז"ל כי נשמת משה רבינו מקורה היא מנשמות הבל ושת, כי גם ענינו של משה רבינו היה עשיית רצון הבורא ללא חשבונות ובלי להתייחס לעובדה האם

עם ישראל לתקן את ה'קישוטי כלה', כמאמר הגמרא (מטות יז) כי 'הינומא' נקרא על שם שהכלה מנמנמת בו, הרי שנרמז כאן כי גם המתנמנמים יש להם חלק בהכנה רובה שנעשה בכל העולמות לקראת מתן תורה, ובתנאי 'דקרי ליה ועני' שנשארים מחוברים לענין.

כתב השל"ה (מסכת שבעות פרק נד מ"א א"א ו): "גם יש רשות להפסיק בין ענין לענין לדבר דברי התעוררות מוסר ופשפוש מעשים ולתקן תקנות ליראת השם". אפילו שיש ענין לא להפסיק בדיבור כל הלילה, העיקר הוא לעורר את הלב להשתוקק לקבלת התורה, ולכן מותר להפסיק בכדי להתעורר בדברי מוסר ויראת שמים, וזה מה שנותן את החן והיופי לקישוטי הכלה ובכך מתבטאת ההכנה לקבל את התורה.

קיום מצוות היום בתמימות וללא חשבונית

ישנם החושבים לעצמם שמכיון וכבר עברו בימי חייהם הרבה פעמים יום טוב שבועות, כבר מתייאשים וסבורים כי הם חסרי כל תקווה והענין אינו נוגע אליהם, שהרי כבר כמה שנים ניסו להתרומם ולהתעלות בחג מתן תורה בכדי להתחיל את התורה עם התחלה חדשה ולא הצליחו בכך, על כן אין להם את הכח שוב פעם לנסות ולהתחבר לעניני היום טוב.

יש להסמיך לכך את מה שכתוב במדרש (בראשית ינה כג, ד) כי נשי למך פירשו ממנו

הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקיבות.
עמד והחזיר את אשתו ומכך נולד משה.

הרי שעבודת ה' וקיום העולם דורשים תמימות ושלימות בעשיית רצונו של הקב"ה ללא חשבונות. אמנם בתחילה צריך כל אחד לתקן את עצמו 'קשוט עצמך' ואחר כך לתקן אחרים, אבל מה שמוטל על כל אחד לעשות הרי שצריך לקיים זאת בתמימות.

המעשים פועלים וקיימים או לאו, אלא עשיית רצונו של מקום ללא שום התחשבנות, וגם לידתו של משה רבינו הייתה בבחינה זו של עשיית רצונו של מקום ללא חשבונות, כמו שמשופר בגמרא (סוטה יג.) שכאשר גזר פרעה להרוג את הזכרים גירש עמרם את אשתו בכדי שלא יוולדו לו ילדים במצב של גזירה קשה כזו. אמרה לו מרים ביתו 'שלך קשה משל פרעה כי פרעה לא גזר אלא על

הלימוד מהר סיני שירדה שנאה לאומות העולם

דרגת טהרת עם ישראל במעמד הר סיני

ויש להתבונן מדוע נקרא הר סיני על שם ענין צדדי כי לכאורה 'שנאת האומות' אינה חלק מרכזי בקבלת התורה ובמעמד הר סיני. ובכדי להבין יותר יש להקדים מה שכתב ה'אלשיך' הקדוש בטעם הדבר שלא נכתב בתורה את הטעם לחג השבועות כמו שכתוב בחג הפסח שהוא מפני שבזמן ההוא יצאו ממצרים וכן חג הסוכות שהוא משום 'בסוכות הושבתי את בני ישראל'. מיישב ה'אלשיך' כי יום מתן תורה יש בו קדושה גדולה ועצומה בפני עצמו חוץ ממה שקיבלו התורה באותו יום, כי בעצם מעמד הר סיני 'עליתם למעלה ממלאכי השרת, שהנחתי אותם להיות לי מרכבה והשריתי שכינתי עליכם'. שהרי את הגדולה שזכו לה מעקבות קבלת התורה עצמה איבדו אחר כך בחטא העגל, אולם רצונו של הקב"ה שנזכור מיום קבלת התורה

שנאת האומות את העם הנבחר

איתא בגמרא (שם פט.): "אמר ליה ההוא מרבנן לרב כהנא מי שמיע לך מאי הר סיני אמר ליה הר שנעשו בו נסים לישראל. הר ניסאי מיבעי ליה אלא הר שנעשה סימן טוב לישראל. הר סימנאי מיבעי ליה אמר ליה מאי טעמא לא שכחת קמיה דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע דמעייני באגדתא דרב חסדא ורבה בריה דרב הונא דאמרי תרווייהו מאי הר סיני הר שירדה שנאה לאומות העולם עליו". הרי שההר נקרא 'סיני' על שם השנאה שירדה לאומות העולם. יש אומרים כי השנאה היא מכך שהאומות לא קיבלו את התורה, ויש מבארים כי ירדה שנאה לאומות שישנאו את ישראל בפני עצמם. ולכאורה שניהם משלימים זה את זה כי שנאת אומות העולם נובעת מכך שעם ישראל התייחד לעמו של הקב"ה ורק עם ישראל קיבל את התורה מהקב"ה.

מתן תורה ישאר בידינו קבלת התורה מחדש בקיום תמיד.

מי ששייך לשנאת האומות שייך גם לכל עניני קבלת התורה

עוד ענין יש ללמוד מקריאת השם 'סיני' על שם השנאה שירדה לאומות העולם כי גם יהודים רחוקים שאינם מסוגלים להרגיש חלק מקבלת התורה מכיון שחטאו והתרחקו מהקב"ה. עליהם לדעת כי אם הם שייכים לשנאת אומות העולם ואינם יכולים להסתובב חופשי בעולם מחשש שנאת האומות לישראל, וגם הם סובלים משפיכות הדמים של אומות העולם המבצעים פעולות טרור נגד יהודים בכל מצב רוחני שהוא. אם כך יש להם שייכות לכל מעמד הר סיני וקבלת התורה, עם כל הגילויים הגדולים שהיו בו ויכולים לצאת ממצרים ולהגיע עד קבלת התורה אם רק מרגישים את שנאת האומות.

על כך אומרים אנו ב'אקדמות' בחג השבועות "שברנא ליה בשביין תקוף הימנותא" שראשי התיבות - 'שלהבת'. כי עם ישראל בגלות בוער באש האמונה ברבש"ע גם בתוקף הגלות להגיע לדרגות הגבוהות של קבלת התורה בכל שנה מחדש. להרחיב את גבולות הקדושה לעוד מקומות שהיו רחוקים מהרבש"ע עד שכל הבריאה תבוא לתיקונה בגאולה השלימה.

את העובדה שעלינו ונטהרנו מכל טומאה וחסא עד שהגענו לדרגה למעלה ממלאכי השרת, על כן לא ציינה התורה את טעמו של חג השבועות שהוא מפני קבלת התורה.

וזהו שאומרים בהגדה של פסח 'אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דינו' כי במעמד הר סיני עוד קודם שקיבלו את התורה כבר עלו בני ישראל לדרגות גבוהות ונטהרו מטומאת מצרים. וכן יש לומר בענין קריאת שם ההר 'סיני' על שם השנאה שירדה לאומות העולם, כי העיקר הוא עצם הפרישות מאומות העולם וזה כבר חשוב בפני עצמו עוד לפני שמגיעים לדרגת קבלת התורה.

היציאה ממתן תורה עם דברים קיימים לעולם

עוד יש להתבונן בטעם קריאת שם ההר 'סיני' על שם השנאה ולא נקרא ההר 'ניסאה' על שם הניסים שהיו בו או 'סימנאה' על שם הסימן טוב שיש בו לישראל. ויש לבאר כי מכיון שהניסים שאירעו בהר וכן הסימן טוב שהיה ההר לישראל הם ענינים חולפים ובגמר מעמד הר סיני לא נשאר מהם לדורות. ואילו שנאת אומות העולם נשארה עד עולם, כך אנו צריכים לראות שמכל יום